

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

περιοδική εκδοση της ενωσης φοιτητων - σπουδαστων ν. σερρων

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1821

(αίτια-σκοποί-άποτελέσματα-γενικά συμπεράσματα)

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΔΡΑΧ. 12

12

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1976

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Καλούνται τὰ μέλη τοῦ συλλόγου σὲ ἔκτακτη Γενικὴ Συνέλευση, τὴν Μ. Πέμπτη 22-4-1976 καὶ ὥρα 2.30 μ.μ. στὸν κινηματογράφο «ΔΙΟΝΥΣΙΑ» μὲ θέματα:

1. Τροποποίηση Καταστατικοῦ.
2. 'Απόφαση γιὰ τὴν διεξαγωγὴν ἢ μὴ ἐκλογῶν γιὰ ἀνάδειξη νέου διοικητικοῦ συμβουλίου.

Τὰ ἔντυπα μὲ τὰ πρὸς τροποποίηση ἄρθρα τοῦ καταστατικοῦ, καθὼς καὶ τὶς προτεινόμενες ἀπὸ τὸ Δ.Σ. τροποποιήσεις μποροῦν νὰ παραλαμβάνουν τὰ μέλη ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ συλλόγου στὶς Σέρρες σ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς Μ. 'Εβδομάδας.

σημείωση: Τὸ Δ.Σ. ἀποφάσισε ν' ἀπαλλάξῃ τὰ μέλη ἀπὸ τὶς ταμιακές ὑποχρεώσεις δύο τριμήνων. "Ἐτσι ἔνα μέλος ποὺ πλήρωσε π.χ. γιὰ τελευταίχ φορὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ 4ο τρίμηνο τοῦ 1975, θεωρεῖται πώς ἔχει πληρώσει καὶ τὸ δεύτερο τρίμηνο τοῦ 1976.

Τὸ Δ.Σ.

ἔτος Β'- Τεῦχος 12
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΙΓΑΙΟΙΟΣ 1976

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Τιμὴ τεύχους
δρχ. 12

περιοδικὴ ἔκδοση τῆς "Ἐνωσης Φοιτητῶν-Σπουδαστῶν Ν. Σερρῶν, Φ. Ροῦσθελτ 1 Σέρρες
Διευθύνεται ἀπὸ συντεκτικὴ ἐπιτροπὴ

ἐκδότης: ΣΤΕΛΙΟΣ ΜΗΟΥΦΙΔΗΣ, - Ραζινὲ 1 - Σέρρες

'Ετήσιες Συνδρομές: Τράπεζες - Οργανισμοὶ - Δ. 'Τηρεσίες 300, 'Ιδιωτες 150
Φοιτητὲς-Σπουδαστὲς-Μαθητὲς 75, Μέλη τοῦ Συλλόγου 50

ἐμβάσματα - ἐπιταγές: «"Ἐνωση Φοιτητῶν-Σπουδαστῶν Ν. Σερρῶν"—'Εθνικὴ Τράπεζα
'Ελλάδος 'Υπουργικὲ Σερρῶν, ἀριθμὸς λογαριασμοῦ 470040-6

Κάθε ἐνυπόγραφο ἀρθρὸ ἐκφράζει τὴν προσωπικὴ γράμμη τοῦ συγγραφέα του
Τυπώνεται στὸ Τυπογραφεῖο τῶν ΑΦΩΝ ΑΑΤΙΝΤΖΙΙ - Βασ. Σοφίας 38, τηλ. 221.529

Μὲς ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

αἰτια - σκοποὶ - ἀποτελέσματα - γενικὰ συμπεράσματα

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΛΚΙΑ

«Τῆς θαλάσσης καλύτερα
φουσκωμένα τὰ κύματα
νὰ πνίξουν τὴν πατρίδα μου...
παρὰ προστάτες νέχωμεν»

'Ανδ. Κάλβος «Λυρικὰ» ὡδὴ ἔκτη

Κάθε χρόνο, τέτοιο καιρό, ὅλοι μας τιμᾶμε τὴν πολύχρονη ἔνοπλη πόλη τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, ποὺ ὑπῆρξε ἡ κορυφαία στιγμὴ τῆς ἴστορίας τοῦ καὶ ποὺ ἔγινε ἀνεξάντλητη πηγὴ ἐμπνευστῆς καὶ διδαχῆς. 'Ο καθένας μας φυσικὰ τὴν τιμᾶ ὅπως ὁ Ἰδιος βλέπει καὶ ἐρμηνεύει τὰ ἴστορικὰ γεγονότα. Οἱ ἀφέντες γιὰ νὰ δικαιοιογούν καὶ νὰ δικαιώνουν τὴν διαιώνιση τῆς καταστροφικῆς τους ζέχωρης ὑπαρξῆς. 'Ο λαὸς γιὰ νὰ βγάζει τὰ δικά του συμπεράσματα γιὰ τὸ ξεπούλημα τοῦ ἀγῶνα του, γιὰ τὸ περίσσιο αἷμα ποὺ ἔχυσε, ποὺ ὅμως, δὲ στάθηκε ἀρκετὸ-γιὰ μιὰ σειρὰ λόγους-νὰ τὸν καταστήσει αὐτοκαθοριστὴ τῆς τύχης του. 'Ο λαὸς τέλος ώριμάζει βλέποντας μὲ ποὺ ὁ τρόπο στεριώθηκε ἡ ξενικὴ ἐξάρτηση, τότε μὲ τ' ὄνομα 'Αγγλοκρατία....

"Ἄς δοῦμε λοιπὸν σὲ μιὰ ἐντελῶς σύντομη καὶ σγηματικὴ ἀναφορὰ-ἐξ αἰτίας καὶ ἀντικειμενικῶν μὰ περισσότερο ὑποκειμενικῶν δυσκολιῶν-τὰ αἴτια, τὸ σκοπὸ καὶ τὸ χαραχτῆρα τῆς παλλαϊκῆς ἐξέγερσης τοῦ 1821 καὶ ἀς σταθοῦμε λίγο στὰ ἀποτελέσματά της, κατὰ πόσο δηλαδὴ πέτυχε στοὺς ἀργικούς της στόχους καὶ διοκλήρωσε τὸ χαρακτῆρα τη γιατὶ ἔτοι δένεται τὸ παρελθόν μὲ τὸ παρόν, ἔτοι ὁ λαὸς καταξιώνει τὴν ἴστορικὴ του ὑπαρξὴ καὶ ἐπιβεβαιώνει τὸ ἴστορικό του ρόλο.

Α' ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τὰ αἴτια ποὺ ὄδήγησαν τὸ καραπιεσμένο λαὸ στὴν ἐξέγερση εἶναι πολλά. Θὰ μποροῦσαν ν' ἀναφερθοῦν σὰ κυριώτερα τὰ ἔπειτα:

α) 'Η ἀνάπτυξη τῆς βιοτεχνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶχαν δημιουργήσει μιὰ οἰκονομικὰ ἰσχυρὴ τάξη ἐμπόρων καὶ καραβοκυραίων. "Ἐτσι, αὐτὴ ἡ δημιουργημένη ἀστικὴ τάξη, ποὺ ὀφείλει τὸ δυνάμωμά μας καὶ στὶς ἀντιθέσεις καὶ τὴ δαπάνη ἀνάμεσα στὶς Μεγάλες Δυνάμεις στὴ Μεσόγειο

έπρεπε νὰ καταχτήσει τὴ πολιτικὴ ἔξουσία καὶ νὰ τὴν ἀσκήσει γιὰ δικό της λογαριασμό. Συνεπῶς ἔπρεπε νὰ ἐκδιωγθεῖ ὁ Τοῦρκος ἀρέντης.

β) Οἱ σχέσεις παραγωγῆς εἶχαν φτάσει σὲ τέτοιο ἐπίπεδο ἀνάπτυξης ὥστε δὲν ἀντιστοιχοῦσαν στὸ γκραχτῆρα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, συνεπῶς, ἀπαιτούσαν ριζικὴ ἀλλαγὴ στὴ δομὴ τῆς κοινωνίας. Οἱ φεουδαρχικὲς σχέσεις παραγωγῆς, ἡ χαρηλὴ ἀποδοτικότητα ἀπ’ τὴ δουλειὰ τῶν ἀνελεύθερων χωρικῶν ακόλως καὶ ἡ βαρεία φορολογία ἀπ’ τοὺς κοτσαμπάσηδες ἐμπόδιζαν τὴ προοδευτικὴ ἐξέλιξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Τὸ ἔργο τῆς ἀλλαγῆς ἔπειφτε στοὺς ὅμοιος τῆς ἀστικῆς τάξης ποὺ ἔκμεταλλευόμενη βασικὰ τὴν ἀγωνιστικὴ διάθεση τῆς ἀγροτικῆς μπῆκε μπροστά στοὺς κοινωνικοὺς ἀγῶνες τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰώνων.

γ) Ὁ τούρκικος τιμωριωτισμὸς βρίσκονταν ἥδη σὲ ἀποσύνθεση, καὶ καθημερινὰ ἔβαζε στὴν ἡμερήσια διάταξη τὸ ἐπιταχτικὸ πρόβλημα τῆς διάδοχης κατάστασης. Ἐπιπλέον ἡ Τούρκικη αὐτοκρατορία δέχονταν ἀπανωτὰ πλήγματα ἀπὸ ντόπιους ἡγεμόνες ποὺ ἐπιζητοῦσαν τὴν ἀνεξαρτησία τους, πρᾶγμα ποὺ ἀντικειμενικὰ διευκόλυνε τὴ διεκδικεία ἀποσύνθεσης καὶ δικμελισμοῦ τῆς αὐτοκρατορίας.

δ) Κύρια ἐπίσης αἰτία γιὰ τὸ ζεστήρωμα τοῦ ὑπόδουλου ἐλληνισμοῦ ἦταν ἡ ἐπίδραση τῆς Γελλιεῖς Ἐπανάστασης καὶ τῶν φιλελεύθερων

ἰδεῶν τῆς προοδευτικῆς τότε μερίδας τῆς ἀστικῆς τάξης Στὴν Ἰδια κατεύθυνση δούλευαν καὶ οἱ μεγάλοι δάσκαλοι καὶ διαφωτιστὲς τῆς Πατρίδας ἐνῶ δ λαϊκὸς βάρδος Ρήγας Φεραίος μὲ τὰ ἐνθουσιώδικα ἐπαναστατικὰ κηρύγματά του καλούσε δόλους τοὺς ὑπόδουλους καὶ καταπιεζομένους λαούς τῆς Βαλκανικῆς, σὲ ἐξέγερση ἐνάντια στὸ κοινὸ ἔχθρό.

Β' Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

"Ἐτσι λοιπὸν ἀγρότες, κλέφτες, ἀρματωλοὶ ναῦτες, ἔμποροι, βιοτέγγες καὶ δικηούμενοι ἔστηκαν μὲ σκοπό.

. νὰ καταλύσουν τὴν 'Οθωμανικὴ φεουδαρχία.

. νὰ λυτρωθοῦν ἀπ’ τὴν ὑπόδουλωτικὴ καταπίεση.

. νὰ ἀλλάξουν τὶς δομὲς τῆς κοινωνίας, νὰ δοθῇ ἡ γῆ σ’ αὐτοὺς ποὺ τὴ δούλευαν καὶ νὰ περάσει ἡ ἔξουσία στὰ χέρια τῶν ἀστῶν.

. νὰ καταχτήσουν τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, πρωταρχικὴ προϋπόθεση ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας καὶ αὐτοδύναμης θετικῆς ὑπαρξης.

Οἱ σκοποὶ καὶ οἱ στόχοι τῆς ἐπανάστασης καθορίζουν καὶ τὸν ἀστικοδημοκρατικὸ χραχτῆρα τῆς. Μὲ τὴν ἀποτίναξη τοῦ τούρκικου ζυγοῦ ἡ 'Ελλάδα κάτω ἀπ’ τὴν ἡγεσία τῆς ἀστικῆς τάξης θὰ ἐπαιρετε τὸ δρόμο τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης...

Καὶ δ λαὸς ἔρχεται τὸν ἐπικὸ καὶ δίκαιο ἀγώνα του πολέμησε σκληρά. Βαλτέται, Τρίπολη, Γραβιά, Δέρ-

βενάκια, Βασιλικά, Μανιάκι, ’Αράχωβα.

Γ' ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ

‘Η ἐπανάσταση οὐσιαστικὰ τέλειωσε μὲ τὴν ναυμαχία στὸ Ναυαρίνο. Ἀντίπαλοι ἔκεινοι οἱ Τοῦροι καὶ οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Τσαρικὴ Ρωσσία.’ Ἡδη ἡ Ἑλληνικὴ ἀστικὴ τάξη παράδωσε τὴν ὑπόθεση τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος στὶς Προστάτιδες Δυνάμεις. ‘Ἡδη εἰχε ἀρχίσει τὸ ψυχρὸ παιχνίδι τῶν ξένων συμφερόντων, ἡ πληγὴ τῆς ἑλληνικῆς κακοδαιμονίας, ἡ ἔξαρτησή μας ἀπ’ τοὺς ζένους.

‘Ἐτοι τὸ ζήτημα τῆς καθολικῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης ποὺ ἔθαλε ἡ ἐπανάσταση τοῦ ’21 συνέχισε νὰ ἀποτελεῖ στόχο τοῦ ἔθνους. Τὸ ἀγροτικὸ πρόβλημα ποὺ μπῆκε μὲ δξύτητα στὰ χρόνια τῆς ἔξεγερσης λύθηκε στὶς ἀρχές τοῦ αἰώνα μας καὶ ἡ λύση φυσικὰ δὲν εἶναι ἡ ἴδαινικὴ... Τὸ πολιτικὸ πρόβλημα συνέχισε νὰ δημιουργεῖ δξύτητες γιατὶ οἱ κυρίαρχες τάξεις διέπονταν ἀπὸ φόβο ἀπέναντι στὴν δρμητικότητα τοῦ λαοῦ. Ἀντὶ γιὰ δημοκρατία ἐγκαταστάθηκε στὸ σβέρικο τοῦ ‘Ἐλληνα μιὰ ζενόφερη μοναρχία. Οἱ κοτσαμπάσηδες ποὺ συμβιβάστηκαν μὲ τοὺς Φαναριώτες, τοὺς Καραβοκυραίους καὶ τοὺς ἔξευρωπαϊσμένους μεγαλοαστοὺς καθορίζουν ἀπὸ κοινῷ τὴν τύχη τοῦ λαοῦ μὲ μόνο κριτήριο τὴν ἔξυπηρέτηση τῶν δικῶν τους συμφερόντων. Οἱ λαϊκοὶ ἀγω-

νιστὲς δολοφονήθηκαν (’Ανδροῦτσος) φυλακίστηκαν (Κολοκοτρώνης), σκοτώθηκαν (Παπαφλέσσας, Καραϊσκάκης) καὶ ὅσοι ἀπέμειναν παραμερίστηκαν (Μακρογιάννης).

Δ' Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ

‘Η ἐπανάσταση ἔμεινε στὴ μέση. Ὁ λαὸς δὲ πάλεψε γι’ αὐτὲς τὶς λύσεις. Ὁ λαὸς δὲν ἔγωνίστηκε γιὰ νὰ γίνει ἀντικείμενο τῆς ἴστορίας. Ποῦ ὅμως διφείλεται τὸ γεγονὸς τῆς μὴ δλοκαλήρωσης τῆς ἑλληνικῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης;

Στὰ κύρια καὶ βασικὴ αἰτία θὰ μποροῦσε ν' ἀναφερθεῖ διμεταπραττικὸς χαρακτήρας τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ ἐγγενεῖς ἀδυναμίες τῆς καὶ ἡ ἀνικανότητά της νὰ σηκώνει μόνη της τὸ πολιτικὸ βάρος τοῦ ἀγῶνα τὴν ἀνάγκασσαν νὰ παραιτηθεῖ ἀπ’ τὸ πρωτοπόρο τότε ρόλο τῆς καὶ νὰ συμβιβαστεῖ μὲ τοὺς ντόπιους δινάστες, τοὺς κοτσαμπάσηδες. ‘Ἐτοι ἀδερφωμένες οἱ δυὸς αὐτὲς κοινωνικὲς διμάδες ἀναζήτησαν μαζὶ στηρίγματα στὴν Εύρωπη, σὲ μιὰ μεγάλη δύναμη, ἀνάλογα μὲ τὰ ἴδαιντερα συμφέροντά τους.

Παραπέρα οἱ δολοπλοκίες καὶ οἱ ραδιουργίες τῶν πολιτικάντηδων Φαναριώτῶν, συνέβαλλαν ὥστε νὰ ἔξαπατηθεῖ ὁ λαὸς καὶ νὰ πιστέψει στὶς ἀπατηλὲς μεγαλόστομες ὑποσχέσεις καὶ στὶς ψεύτικες ἐπαγγελίες τους γιὰ ἴσοτητα, δημοκρατία καὶ δικαιοσύνη.

Οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ἐπίσης ποὺ ἀρχικὰ ἦταν ἐνάντια στὴν ἐπανάστα-

ση, όταν συνειδητοποίησαν ότι δὲν θά μπορούσαν πιά χωρίς έντονους κλυδωνισμούς και ἀπρόβλεψτες ἐξελίξεις νὰ ἐπαναφέρουν τὴ προηγούμενη κατάσταση ἔρχισαν τῇ μεταξύ τους φαγωμάρες γιὰ τὸ ποιὸς θὰ ἀσκεῖ τὴ δικιά του ἐπιρροή στὸ κράτος ποὺ θὰ ίδρυθεῖ. "Ετσι δικιμορφόθηκαν και τὰ κόμματα, 'Αγγλόφιλο, Γαλλόφιλο, Ρωσόφιλο, ἐνῶ οἱ κατοπινὲς ἐξελίξεις στηρίζονταν στὸ συσχετισμὸ τῶν δυνάμεων ποὺ ὑπῆρχε μεταξύ τους. Αὔτὴ ἡ ὀλέθρια παρέμβαση τῶν ξένων ποὺ ὑλοποιοῦνταν στὰ κατοπινὰ χρόνια σ' ὅλους τοὺς τομεῖς ἔβαλε φραγμὸ στὴ ὄμαλὴ ἐξέλιξη τῆς πορείας τοῦ τόπου ἐνῶ παράλληλα ἀποτέλεσε μιὰ τραυματικὴ ἐμπειρία γιὰ τὸ λαό.

Ε' Η ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Πάντα εἶναι καθοριστικὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν δόποιο βγαίνει κάθε λαὸς ἀπὸ μιὰ κρίση. Αὐτὸ ἰσχύει και γιὰ τὸ λαό μας. 'Ο λαός μας βγῆκε ἀπ' τὴ κρίση του μὲ τὴ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου ὅπου ἡ ἀπουσία του ἤταν ἐντυπωσιακή. 'Η περιθωριακὴ ἀπομόνωσή του, όταν ἀκριβῶς ἤταν ἀπαραίτητη ἡ παρουσία του, χρωμάτιζει και τὶς κατοπινὲς ἐξελίξεις.

'Απολλοτριώθηκαν τὰ βασικὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. 'Η χώρα παραχωρήθηκε στοὺς ξένους ποὺ μὲ τὰ ληστρικὰ τους δάνεια ρημάζανε τὸ τόπο. 'Ο λαός στερήθηκε τὸ ἀναφράίρετο δικαίωμά του, τὸ δικαίωμα τοῦ αὐτοδύναμου προσδιορισμοῦ τῆς τύχης του. 'Η τραυματική, ψυχο-

λογικὰ και κοινωνικά, ἐμπειρία τοῦ λαοῦ τροφοδότησε τὴν ἀδιαφορία και συνέβαλε στὴν ἀδρανοποίησή του. "Ετεινε νὰ θεωρήσει τὸν ἀγώνα του σισύφειο γιατὶ τὸ γεγονὸς τῆς αὐθύπαρκτης ὑπόστασής του δὲν ὀφείλονταν ἀποκλειστικὰ στὸ δικό του χυμένο αἷμα ἀλλὰ καθοριστικὸ ρόλο ἔπαιξε και ἡ ἕστω στιγματιά-σύμπτωση τῆς θέλησης τῶν Προστάτιδων Δυνάμεων.

"Ετσι ἐνῶ ὁ λαὸς ἔρχισε και ἡ ρωτικὰ συνέχισε τὸν ἐπαναστατικὸ του ἀγώνα τὸ τέλος γράφτηκε χωρὶς τὴ συμμετοχή του. "Ετσι ἐνῶ ξεσηκώθηκε γιὰ νὰ διώξει Και τὸ ντόπιο δυνάστη, τὸ κοτσαμπάση, αὐτὸς αὔξησε τὴν ἐπιρροή του ἀφοῦ προηγούμενα συμβιβάστηκε μὲ τοὺς μεγαλοαστούς (Παράλληλα φυσικὰ δυνάμωσε και ἡ ἴδεολογία τῆς ὑποτέλειας και τῆς δουλοφροσύνης ποὺ διοχετεύονταν ἀπ' τὶς δυὸ παραπάνω κοινωνικὲς δυνάμεις).

ΣΤ' Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΙΣΥΦΕΙΟΣ

'Απ' τὴν 'Ἐπανάσταση τοῦ 1821 πέρασαν περισσότερα ἀπὸ 150 χρόνια. "Ενα εἶναι τὸ βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς πορείας τῆς χώρας μας: ἡ ξενικὴ ἐξάρτηση. Δὲν ὑπάρχει πτυχὴ τοῦ νεοελληνικοῦ βίου ποὺ νὰ μὴ διαποτίστηκε ἀπ' τὴ ξενικὴ ἐξάρτηση και τὴν ἴδεολογία τῆς ὑποτέλειας. 'Η πολιτικὴ και οἰκονομικὴ ἐξάρτηση βάζει τὴ σφραγίδα της σ' ὅλες τὶς ἐξελίξεις τοῦ τόπου μας. Δισδραματίζει σοβαρὸ ρόλο σὲ κάθε σταυρικὸ σημεῖο τῆς πολιτικῆς μας

Απληλογραφία

Ο βουλευτής κ. ΑΓΓΕΛΟΥΣΗΣ γιὰ τὴν ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Απὸ τὸν βουλευτὴ τοῦ νομοῦ μας καὶ τ. ὑπουργὸ κ. "Αγγελούση πῆραμε καὶ δημοσιεύμε τὴν παρακάτω ἐπιστολή. Τὸν κ. "Αγγελούση εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς εὐχές του.

Αθῆναι 28/2/1976

Αγαπητέ μου κ. Μπουρίδη

Μόλις σήμερα ἔλαβα γιὰ πρώτη φορὰ τὴν περιοδικὴ ἔκδοση τῆς Ἐνωσης φοιτηῶν-σπουδαστῶν Ν. Σερρῶν «ΠΑΡΟΥΣΙΑ» (τεῦχος 11 Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 1976) καὶ σᾶς εὔχρηστῷ θερμότατα.

Ἡ προσπάθεια τῆς ὧς ἡνὸς "Ἐνωσης εἶναι πάρα πολὺ ἐπαινετὴ καὶ ἡ ὥλη τῆς περιοδικῆς ἔκδοσης ἀξιόλογος. Πιστεύω καὶ εὐχομαι σὲ συνεχῆ καὶ μακρὰν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ ἐπὶ ὡφελείᾳ τῆς σπουδάζουσας Νεολαίας μας καὶ τοῦ Τόπου μας.

Μὲ τὶς εὐχές μου γιὰ κάθε προκοπή

Σᾶς χαιρετῶ φιλικώτατα
ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣΗΣ

Ζωῆς προσπαθώντας πάντα νὰ ἐπέμβει κατασταλτικὰ σὲ κάθε ἀπόδεσμευσης προσπάθεια.

Ο δίκαιος ὅμως ἀγώνας ὃποιουδήποτε λαοῦ-ὅσῳ μικρὸς καὶ νὰ εἰναι- ἔχει πάντα στὸ τέλος τὴν πολυτὴν αἰσια ἔκβαση. Ἡ διαλεχτικὴ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας εἶναι μιὰ ἐπώδυνη βασανιστικὴ πορεία, μιὰ σκλη- ρὴ κοινωνικὴ πάλη μὲ ἀγῶνες, θυ- σίες, νίκες καὶ πισωγυρίσματα ἀλ- λὰ εἶναι ὑπόθεση κερδισμένη ὅταν ὁ λαὸς ἔχει ἐμπιστούσην τὶς δυνάμεις του καὶ καθοδηγεῖται ἀπ' τὶς κοι- νωνικές πολιτικές του δυνάμεις. Ο Ἐλληνικὸς Λαός ὑπόφερε πολλὰ δει-

νὰ ἀπ' τὸ ζεπουλημένο ἀγώνα του, ἔγινε ἀντικείμενο ποὺ τὴν τύχη του καὶ τὸ μέλλον του τὸ καθόριζαν ἔξω- ελλαδικές καὶ ἀντιλαϊκές δυνάμεις. Ἡ αληγορονομιὰ τῆς ξενικῆς ἔξαρ- τησης εἶναι πολὺ βαρειά.

Τὸ λόγο ἔχει κάθε στιγμὴ ὁ λόιος ὁ λαός, ὁ φορέας καὶ τὸ ὑποκείμενο τῆς Ἰστορίας καὶ τῆς ζωῆς. Εἴ- μαστε λαὸς βαθειὰ πατριωτικὸς μὲ μάριες θυσίες γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ὀκεραιούτητας τῆς χώρας καὶ γιὰ τὴ προκοπή, τῆς "Αγαπᾶμε τὴν ἐλληνι- κὴ γῆ, τὶς ἐλληνικές θάλασσες, κάθε τὶ τὸ ἐλληνικό. Καὶ κάποτε ὅλα αὐ- τὰ θὰ γίνουν δικά μας, ἀποκλειστικὰ δικά μας.

Πολλὰ χρήσμα στοιχεῖα γενικὰ γιὰ τὸν ἀγώνα τοῦ λαοῦ μας τὸ 1821 καθὼς καὶ γιὰ τὴ κατοπινὴ ἴστορικὴ ἐξέλιξη τῆς χώρας μας μπορεῖ νὰ βρεῖ ὅποιος θείήσει νὰ ἀσκήσῃ πιὸ συστηματικὰ μὲ τὸ θέμα στὰ παρακάτω βιβλία.

1. Μακρυγιάννης. "Απομνημονεύματα.
2. Γ. Σκαρινπας. "Η ἀλήθεια καὶ τὸ '21.
3. Τ. Βουρβάς. "Ιστορία τῆς Νεώτερης Ελλάδας.
4. Β. Φίλιας. Κοινωνία καὶ ἔξουσία στὴν Ελλάδα 1800-1864.
5. Λ. Στρέγγος. "Η ἐπανάσταση τοῦ 1821.
6. Γ. Κορδάτος. "Η Ιστορία τῆς Νεώτερης Ελλάδας.

ΟΥΤΟΠΙΚΗ Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ

Έπιστολή άναγνώστη μας γιὰ τὸ ἄρθρο τοῦ 10ου τεύχους
καὶ οἱ θέσεις τοῦ συντάκτη τοῦ ἄρθρου

’Απὸ τὸν συμπατριώτη μας ζωγράφο Γ. Κουτλίδη πήραμε μιὰ ἐπιστολὴ σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ συναδέλφου Γ. Χαλκιὰ «ὁ θεσμὸς τῆς προίκας στὴ σημερινὴ κοινωνίᾳ» ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 10 τοῦ Δεκεμβρίου, τῆς ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ. Δημοσιεύομε παρακάτω τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Γιώργου Κουτλίδη καθὼς καὶ τὶς παρατηρήσεις τοῦ Γ. Χαλκιά.

’Αγαπητὴ «Παρουσία»

Διάβασα τὸ 10 τεῦχος σου μιὰ φιλότιμη δουλειὰ τοῦ Γιάννη Χαλκιὰ μ’ ἐπικεφαλίδα: «‘Ο θεσμὸς τῆς προίκας στὴ σημερινὴ κοινωνίᾳ», γραμμένο γιὰ τὸν τελειωμὸ τοῦ παραπλανητικοῦ «ἔτους τῆς γυναικίας». Τὸ ἄρθρο θέλει νὰ στηριγτῇ σὲ κάποια διαλεχτικὴ καὶ σὲ σχετικὸ σύγγραμματοῦ Φ. ”Εγκελς, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ μερικὲς ἰδεαλιστικὲς πλᾶνες πέφτει στὴν παγίδα τοῦ «φεμινισμοῦ» ποὺ ἐπινόησε ἡ καταπίεση γιὰ νὰ διασπάσῃ στὰ δύο τὸν ἀγωνιζόμενο λαό.

’Ο Γ.Χ. προσπαθεῖ νὰ κινηθῇ στὰ πλαίσια τοῦ ἐπιστημονικοῦ Σοσιαλισμοῦ σὰν κοινωνικο-οἰκονομικῆς θεωρίας καὶ πρακτικῆς, ποὺ οἱ μεγάλοι ἴδρυτές του τὸν «προίκησαν» μὲ μιὰ μέθοδο σκέψης, τὸν διαλεκτικὸ δύλισμό.

Τὸ θέμα τῆς προίκας εἶναι ὁπωσδήποτε φαινόμενο κοινωνικο-οἰκονομικὸ καὶ σωστὰ ὁ ἀρθρογράφος τὸ πραγματεύεται σὰν τέτοιο. ”Αν ὅμως

ἐξεταστῇ μὲ τὸ νιστέρι τοῦ διαλεχτικοῦ δύλισμοῦ πολὰ ἀπὸ τὰ συμπεράσματα τοῦ ἄρθρου ἀποδείχνονται λαθεμένα καὶ οὐτοπικά:

’Η «Ἀνισότητα» τῶν φύλων δὲν εἶναι κάτι ξεκομμένο κι’ ἀνεξάρτητο ἀπ’ τὴ δομὴ τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ὥστε νὰ μπορεῖ ν’ ἀντικετωπιστῇ μόνο του, ἀλλὰ μέρος τῆς ἀνισότητας ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἀστικὴ δομή. ’Ο κυριώτερος ἵσως, σπόνδυλος στὴ φαρμακοκαλιὰ τῆς ἀστικῆς κοινωνικῆς δομῆς. Καὶ ἡ προϊκὰ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ τὸ «συμπλήρωμα» γιὰ νὰ μειωθεῖ αὐτὴ ἡ «ἀνισότητα» γιὰ νὰ καλυφθῇ ἡ «διαφορὰ» ἀνάμεσα στὸν ἄντρα καὶ στὴ γυναικα, μὰ ἀπώτερο στόχῳ τὴν οἰκονομικο-κοινωνικὴ βελτίωση τοῦ ἄντρα γιὰ νὰ θεωρεῖται «ὑπολήψιμος». Κι’ ἀκόμα οἱ ἀστικὲς παραγωγικὲς σχέσεις δημιουργοῦν στὸν ἄντρα τόσα προβλήματα ποὺ γιὰ νὰ τὰ λύσῃ τοῦ γίνεται σχεδὸν ἀπαραίτητη ἡ προϊκα καὶ γιὰ νὰ τὴν εἰσπράξῃ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδεχτῇ τὴν ἀνισότητα.

Προκύπτει λοιπόν ότι ο άντρας καταπίεζε τὴν γυναῖκα όχι γιά δικό του λογαριασμό ἀλλά γιά λογαριασμό ού συστήματος, σὰν καλὸς ἄγωγός.

Από τὴν ἄλλη μεριά, ή γυναῖκα δὲν μπορεῖ νὰ «ξεφύγει» γιατὶ ἡ ἀρχουσα τάξη τὴν καταπίεζε μὲ τὴν ροπαλοφόρα «ἡθική» της ποὺ τῆς ἀπαγορεύει τὴν ἐρωτικὴ ἐκτόνωση χωρὶς τὸν γάμο, χωρὶς τὴν συγκατάνευση, δηλαδή, τοῦ παπᾶ τῆς ἐνορίας...

Ἐτσι γιὰ νὰ ἐκτονωθῇ ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ κάνῃ γάμο, γιὰ νὰ κάνῃ γάμο πρέπει νὰ ἔχῃ προῖκα. Εἶναι, λοιπόν «μπλεγμένες» οἱ ρίζες τοῦ «θεσμοῦ», κι εἶναι οὐτοπικὴ ἀρέλεια νὰ πιστέψουμε πώς.... ὁ θεσμὸς τῆς προίκας εἶναι δυνατὸν νὰ καταργηθῇ καὶ μέσα στὰ πλαίσια τῆς σημερινῆς κοινωνίας....

Εἶναι δυνατὸν νὰ παντρευτῇ ἡ κόρη τοῦ ὁποιουδήποτε ἐκατομμυριούχου χωρὶς προῖκα; Καὶ νὰ γίνη καὶ πιστευτό; 'Οποιαδήποτε κόρη καλοβολεμένου μπαμπᾶ δικαιοῦται μερίδιο ἀπ' τὴν πατρικὴ περιουσία καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχει ὁ θεσμὸς τῆς προίκας....

Μόνο τὸ προικοσύμφωνο θὰ μποροῦσε νὰ καταργήσῃ τὸ ἀστικὸ κράτος χωρὶς νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, σπέρνοντας ἔτσι πιὸ πολὺ σύγχιση καὶ ἔξαφανίζοντας τὰ πειστήρια τῆς «ἐγκληματικότητός» του. "Οσο θὰ ὑπάρχει περιουσία θὰ ὑπάρχει καὶ κληρονομικὸ δικαίωμα, θὰ ὑπάρχῃ καὶ προῖκα. Τὸ μόνο ποὺ μπορεῖ νὰ κάνει τὸ ἀστικὸ κέντρο εἶναι νὰ τῆς ἀλλάξῃ ὄνομα.

Ἡ κατάργησή της εἶναι δυνατὴ μόνο μὲ τὸν μετασχηματισμὸ τῆς κοινωνικῆς δομῆς ὅταν οἱ γυναῖκες θὰ ἔχουν μεταξύ τους ἔξισισθεῖ καὶ δὲ θὰ διαθέτει κακιά τους προῖκα πέρα ἀπὸ τὴν παραγωγική της ἴκανότητα. Τὸ ὅδιο καὶ οἱ ἄντρες. Θεκεπάζοντας τὴν ἀστικὴ ἀπάτη διαπιστώνουμε ὅτι ἐνῶ ἡ προῖκα δὲν βοηθάει καθόλου στὴ χαλάρωση τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στὸν ἄντρα καὶ στὴν γυναῖκα, δημιουργεῖ ἀνισότητες μεταξύ τῶν γυναικῶν, ποὺ τὶς χωρίζει σὲ προνομιοῦχες ποὺ διαθέτουν προῖκα καὶ σὲ μὴ προνομιοῦχες ποὺ δὲν τὴν διαθέτουν.

Ἐτσι ὁ ἄντρας «βολεύεται» μὲ τὶς δεύτερες ἐνῶ στόχος του εἶναι νὰ «χτυπήσῃ» κάποια ἀπὸ τὶς πρῶτες. Στὶς δεύτερες πουλάει ὅρκους ἀγάπης καὶ κάλπικες ὑποσχέσεις καὶ στὶς προνομιοῦχες τὸν ἔκυρό του.

Ἡ προῖκα δηλαδὴ εἶναι πρωταρχικὰ θέμα ταξικῆς διαφορᾶς ποὺ εὔκολινει τὴ ζωὴ τῆς ἀστῆς γυναῖκας καὶ διευκολύνει τὴ ζωὴ τῆς ἐργαζόμενης.

Ἡ ἀστὴ γυναῖκα βρίσκει πολὺ βολικὸ τὸν θεσμὸ τῆς προίκας καὶ τὴ ἀνισότητά της μὲ τὸν ἄντρα. Ἡ ἀνισότητα τῆς ἔξασφαλίζει ισόβια ἀνευθυνότητα ἐνῶ γιὰ τὰ ἄλλα φροντίζει τὸ ὑπηρετικὸ προσωπικό. Γι' αὐτήν, ἡ προῖκα δὲν εἶναι καθόλου «ἐπαχθῆς δικαιοπραξία» ἀλλὰ ἔξασφάλιση ὑπερογῆς καὶ εὐχέριας γιὰ ἐπιλογὴ γαμπροῦ.... Πρόβλημα εἶναι ἡ προῖκα γιὰ τὴν ἐργαζόμενη γυναῖκα τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν ἔχει τίποτα νὰ μοιράσῃ μὲ τὸν ἄντρα τῆς τάξης της παρὰ τὴν

έκμετάλλευση καὶ τὴν καταπίεση. Στὸ κάτω-κάτω ἔντρες θὰ φροντίσουν γιὰ τὴν προῖνα τῆς: 'Ο πατέρας καὶ ὁ ἀδελφός, ποὺ σ' αὐτοὺς φορτώνει ἡ ἀστικὴ «ἡθικὴ» τὸς εὐθύνης τῆς ἀνύπαντρης κόρης καὶ ἀδελφῆς.

Κατὰ τεκμήριο, λοιπόν, ἡ προῖνα εἶναι σύμπτωμα τοξικὸν καὶ πρόβλημα ὅχι τοῦ Γυναικείου ἀλλὰ τοῦ Λαϊκοῦ Κινήματος. Κι' ἀκόμη εἶναι ἐντελῶς λαθεμένη ἡ ἀποψή δὲια.... ἡ προῖνα εἶναι τὸ ἀντίτυπο τῆς ἀγορᾶς τῆς γυναικας ἀπὸ τὸν ἔντρα.

Τὸ ἀντίθετο εἶναι σωστό. 'Η Γυναικεία εἶναι ὁ ἀγοραστής. Αὐτηνῆς εἶναι τυπικὰ ἡ προῖνα. Αὐτῇ τὴν καταβάλλει γιὰ ν' ἀγοράσῃ τὸν ἔντρα. 'Ο "Λατρας γίνεται ἐμπόρευμα ρευστοποιώντας τὴν ἀστικὴ του ὑπόστασην." Εποιεῖται!

Συμπεριφορακτικὸν ὁ ἔντρας σπρώγνεται πρὸς τὴν εἰςπροξῆν τῆς προίνας ἀπὸ τὸ πλέγμα τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν ποὺ τοῦ δημιουργεῖ ὁ μηγχνισμὸς τῆς καταπίεσης. Συρρίγνεται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν καταπίεση. 'Ενω ἡ γυναικα ὑποχρεώνεται στὴν καταβολὴ τῆς προί-

νας, γιὰ νὰ τῆς δοθῇ ἡ «ἀδεια» γιὰ σεξουαλικὴ ἐκτόνωση... καὶ γιὰ ν' ἀποκλεισθῇ ἡ πιθανὴ συμμαχία τῶν δυὸς φύλων δημιουργεῖ τὸ Σύστημα, γιὰ τὸν ἔντρα, ἐστίες σεξουαλικές ἐκτόνωσης μὲ σχετικὰ μικρὴ «δαπάνη». Μὲ διαφορετικὴ καταπίεση γιὰ τὸν καθένα-οἰκονομικὴν γιὰ τὸν ἔντρα, σεξουαλικὴ γιὰ τὴ γυναικαδικιανίζεται ἡ διάσταση τῶν δυὸς φύλων, πού, ἀνυποψίαστα, ἀλλήλοισπαράσονται γιὰ νὰ λύσουν τὴν δικιαζούσα ἀνάγκη τὸ καθένα.

Καὶ ἀκόμα-γιὰ μῆς τούς ἐπαρχι-ῶτες-δὲν εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ ἐκ-βιομηγάνιση ἔμπασε τὴν γυναικα-στὴν παραγωγή. "Ολοι ζέρουμε πῶς ποτέ της δὲν ἔλλειψε ἀπ' τὸ χωράφι. Δὲν εἶναι δηλαδὴ τώρα ποὺ ἔγινε «ἀναγρονιστικὸς» ὁ θεσμὸς τῆς προίνας. "Ηταν ἀπ' τὸν αἰῶνα τὸν ἀπαντα-ζεφτιλιστικὴ σωματεμπορικὴ συ-ναλλαγὴ ποὺ μετέτρεπε τὴν ἐκκλησία σὲ δουλοπάζαρο, μὲ τὴν κατα-βολὴ τῶν μεσιτικῶν.

Αὐτὰ γιὰ τώρα
Μὲ συναγωνιστικούς χαριτεισμούς
Γ. Κουτλίδης - Ζωγράφος
Μητσάκων 193, τηλ. 92-31-145.
ΑΘΗΝΑ

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΚΤΗ

Βασικὰ τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ κ. Κουτλίδης στὶς γενικές τους γραμμές εἶναι σωστὰ καθὼς σωστὴ εἶναι καὶ ἡ συνοπτικὴ ἀπὸ τὴν ὅποια ἔξετάζει τὸ θέμα. Νομίζω δύνως ὅτι ἵσως εἴχε υπερβολικές ἀξιώσεις ἀπὸ ἓνα όρθιο τριῶν σελίδων ποὺ ἀναμφίβολα δὲν ακλύπτε τὸ θέμα. Τὸ θέμα τῆς προίνας βέβαια εἶναι πλατύ καὶ

γιὰ νὰ τὸ ἔξετάζει κανεὶς ἀπ' ὅλες του τὶς μεριές χρειάζεται καὶ χρόνο καὶ μιὰ ὀλόκληρη γράση τοῦ θέματος. Στὴ προκειμένη δὲ περίπτωση υπῆργαν καὶ ἀντικείμενοις μὰ καὶ υποκειμενικές δυσκολίες. 'Εξ ἄλλου δὲ πρέπει νὰ ξεχωρίσει τὴν «φύση» τοῦ περιοδικοῦ...

Πάντως στὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ κ. Κουτλίδης σημειώνω ἵδιαίνερα τὰ ἔξῆς.

Πρῶτα-πρῶτα δὲν νομίζω ὅτι τὸ ἄρθρο γιὰ τὴ προίκα πέφτει στὴ παγίδα τοῦ φεμινισμοῦ. Ὑπάρχει σαφής διάκριση τῶν φεμινιστικῶν κυνηγμάτων. Ὑπάρχουν τὰ ἀποπροσανατολισμένα φεμινιστικὰ κινήματα (ἰδίως στὴν Ἀμερική, Ἀγγλία) ποὺ θεωροῦν τὸν ἄντρα σὰν αἰτία τῆς καταπίεσης τῆς γυναικάς. Στὴν ἕδια κατεύθυνση δροῦν καὶ τὰ συνθήματά τους: «κάτω οἱ ἄντρες» ὅχι στὸ γάμο», «δ ἄντρας στὴν κουζίνα» κ.τ.λ. «Ομως παράλληλα ὑπάρχουν φεμινιστικὰ κινήματα σωστὰ προσανατολισμένα, κοιμάτια καὶ σημαντικὲς συνιστῶσες τοῦ λαϊκοῦ κινήματος ποὺ ὑποκαθιστοῦν τὸ κούφιο φανφαρονισμὸ μὲ τὴ σωστή, συνεπή καὶ ψύχραιμη πάλη γιὰ τὴ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἰσότητα τῆς γυναικάς (γιατὶ φυσικὰ ἡ κατάργηση τῆς προίκας δὲν εἶναι τὸ κεντρικὸ πρόβλημα τῆς γυναικάς, προέχουν ἄλλα π.χ. ἵση ἀμοιβή γιὰ ἵση ἐργασία προστασία μητρότητος, ἵσες εὐκαιρίες στὴ δουλειὰ καὶ στὴ μόρφωση, κριτήριο οἱ ίκανότητες καὶ ὅχι τὸ φύλο, ἐνεργὸ συμμετοχὴ στὴ δημόσια διοίκηση κ.τ.λ.).

Παραπέρα σωστὰ ἀναφέρεται «ὅτι ἡ ἀνισότητα τῶν φύλων δὲν εἶναι ξεκομμένη καὶ ἀνεξάρτητη ἀπ’ τὴ δομὴ τῆς ἀστικῆς κοινωνίας.. ἄλλα μέρος τῆς ἀνισότητας κτλ.». Σαφῶς αὐτὴ ἡ ἀνισότητα προκύπτει εἶναι γέννημα τῆς δομῆς τῆς κοινωνίας. Σαφῶς ἔξυπηρετεῖ τὰ συμφέρον-

ροντα τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας. Σαφῶς καὶ ἡ προίκα εἶναι συμπλήρωμα αὐτῆς τῆς ἀνισότητας. Τὰ ἕδια βασικὰ ἀναφέρονται καὶ στὸ ἄρθρο γιὰ τὴ προίκα ὅπου τονίζεται ἵδιαίτερα ὅτι «ἡ αἰτία τῆς μειονεγχτικῆς θέσης τῆς γυναικάς δὲν εἶναι ὁ ἄντρας ἄλλα ἡ ἕδια ἡ σημερινὴ δομὴ τῆς κοινωνίας».

Σοβαρὲς ὅμως διαφωνίες ὑπάρχουν γιὰ τὴ θέση τοῦ κ. Κουτλίδη «ὅτι εἶναι οὐτοπικὴ ἀφέλεια νὰ πιστέψουμε πὼς ὁ θεσμὸς τῆς προίκας εἶναι δυνατὸν νὰ καταργηθεῖ ΚΑΙ μέσα στὸ πλαίσια τῆς σημερινῆς κοινωνίας». Νομίζω ὅτι τὸ θέμα αὐτὸν εἶχε τὴ σωστὴ βάση στὸ ἄρθρο ὅπου ἀναφέρονταν συγκεκριμένα. «Μὲ τὴν κατάργηση τῆς προίκας δὲν ἀποκαθίσταται αὐτόματα ἡ γυναικά οὔτε λύνονται τὰ δλλα προβλήματά της. Ἀπλᾶ, ἡ κατάργηση τῆς προίκας ἀποτελεῖ μιὰ δημοκρατικὴ κατάγηση στὴ πορεία ἔξισωσης τῶν δύο φύλων». Τὴ κατάργηση τοῦ θεσμοῦ τῆς προίκας μὲς τὰ πλαίσια τῆς σημερινῆς κοινωνίας ἄλλοι τὴ βλέπουν σὰ διασάλευση τῆς κοινωνικῆς τάξης, ἄλλοι σὰ πανάκεια γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ ἀποκατάσταση τῆς γυναικάς καὶ ἄλλοι σὰν οὐτοπία. Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς κατὰ τὴ δικιά μου γνώμη εἶναι λαθεμένες. «Ἡ πρώτη ἀποψή καλλιεργεῖ τὴ συντήρηση, ἡ δεύτερη τὸ βιαστικὸ τυχοδιωχτικὸ ἀποτῆλλα δλιμα καὶ ἡ τρίτη τὴν ἀδράνεια καὶ τὴ μαιρολατρικὴ ἐφησύχαση μὲ τὴ σκέψη - στὴ σημερινὴ ἀστικὴ κοινωνία ὁ θεσμὸς τῆς προίκας δὲν μπορεῖ νὰ καταργηθεῖ

γιατί οι ρίζες του βγαίνουν δάπ' τὴν ἔδικτην δομήν, συνεπῶς μόνο μὲ τὴν ἀλλαγὴ τῆς δομῆς θὰ λιθῇ, τὸ πρόβλημα, ἔτσι εἶναι μάταιη ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν κατάργηση τῆς προίκας στὰ σημειρινὰ πλαίσια. - Συμφωνῶ καὶ γὼ ἀπόλυτα ὅτι μόνο μὲ τὸ μετασχηματισμὸν τῆς κοινωνίας ἡ γυναικεία θὰ ἐξισωθεῖ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ μὲ τὸν ἄντρα γωρίς παράλληλα ἡ ἐξίσωση αὐτὴ νὰ σημαίνει ἀρνητισμὸν τῆς γυναικείας. "Ομως δὲν πρέπει νὰ μένουμε ἐδῶ. Κάθε δημοκρατικὴ κατακτηση προωθεῖ τὸ συνοικικὸν μέτωπο, πλαταίνει τὴν λαϊκὴν συμπαράσταση καὶ ἀποδύναμωνει τοὺς φορεῖς τῆς συντήρησης. Συνεπῶς βλέποντας ὅλη αὐτὴ τὴν πορείαν διαλεχτικὰ θεωρῶ τὴν καράργηση τοῦ θεσμοῦ τῆς προίκας, σὰν ἔνα ἀπ' τοὺς ἐπὶ μέρους στόχους τῆς ἑνικίας πορείας τῶν δημοκρατικῶν κατακτήσεων ποὺ μᾶς φέρουν ὅλο καὶ πιὸ κοντά στὸ σκοπό μας μὲ τὴν προσθέσει τησικὰ ὅτι αὐτές οἱ δημοκρατικὲς ἀλλαγὲς καὶ καταγγήσεις δὲν εἶναι δὲ ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ ἀλλὰ τὸ ΜΕΣΟΝ καὶ τὸ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ποὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ πλησιάζουμε τὸ τελικό μας σκοπό.

Δὲ νομίζω ἐπίσης ὅτι διαφωνοῦμε στὸ ὅτι ή προῖκα διευκολύνει τὴν ζωὴ τῆς ἀστῆς γυναικίας καὶ δυσκολεύει τὴν ζωὴ τῆς ἐργαζόμενης. Παραπέρα δημοσίευμα μποροῦμε νὰ προσθέσουμε ὅτι σήμερα στὴν πράξη στοὺς γάμους ἀνάμεσα στὶς ἐργατικὲς οἰκογένειες δὲ θεσμὸς τῆς προίκας ἀδρανοποιεῖται (πῶς νὰ δώσεις ὅταν δὲν ἔχεις;) Γράψει ἐπίσης δὲ κ. Κουτλίδης

«ὅτι γιὰ τὴν ἀστὴ γυναικία ἡ προῖκα δὲν εἶναι καθόλου ἐπαχθῆς δικαιοπραξία ἀλλὰ ἐξασφάλιση ὑπεροχῆς καὶ εὐγένειας γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τοῦ γαμπροῦ». Μὰ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς ἐπαχθοῦς δικαιοπραξίας γιατὶ ὑπάρχει παροχὴ καὶ ἀντιπαροχὴ. ὑπάρχει ὀφέλεια καὶ ἀπάλλαγμα (Οἰκογενειακὸν Δικαιοιον Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου σελ. 124). Θεωρεῖ ἀκόμα λαθεμένη τὴν ἔποψη «ὅτι ἡ προῖκα εἶναι τὸ ἀντίτιμο τῆς ἀγορᾶς τῆς γυναικίας ἀπ' τὸν ἄντρα» ὑποστηρίζοντας ὅτι ἀγοραστὴς εἶναι ἡ γυναικία. Οὐσιαστικὰ τὸ θέμα αὐτὸν ἐξαρτᾶται περισσότερο ἀπ' τὶς ὑποκειμενικὲς προύποιθέσεις τοῦ καθένα. Τὸ βασικὸν δῆμος δὲν εἶναι τὸ ποιὸς πουλάει καὶ τὸ ποιὸς ἀγοράζει ἀλλὰ τὸ ὅτι ἡ σχέση τοῦ γάμου εἶναι ἔτσι κι ἀλλιῶς ἐμπορικὴ ἐνῶ παράλληλα ἡ καπιταλιστικὴ κοινωνία τὴν ἀδυνατία τῆς νὰ καλύψει ἡ ἔδικτη ζωτικές ἀνάγκες τῶν νέων ποὺ παντρεύονται τὴν ἐμφανίζει σὰν οἰκογενειακὴ ἡ προσωπικὴ ἀδυνατία τοῦ καθένα.

"Οσο εἰδικά γιὰ τὴν ἀγροτικὴ οἰκογένεια ὑπωσδήποτε ὑπάρχουν διαφοροποιήσεις ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ δὲ μποροῦμε νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα ποὺ καταλήγει δ. κ. Κουτλίδης «Δὲν εἶναι δηλαδὴ τῷρα ποὺ ἔγινε ἀναχρονιστικὸς δὲ θεσμὸς τῆς προίκας. Ἡταν ἀπ' τὸν αἰῶνα τὸν ἀπαντα κτλ...» Οχι, δὲ θεσμὸς τῆς προίκας δὲν ἀνάγγεται στὰ βάθη τῶν αἰώνων γιατὶ ἀκριβῶς ἐμφανίστηκε σὲ μιὰ δεδομένη ιστορικὴ στιγμὴ ὅταν ἡ ἀνθρωπότητα ἀπ' τὴν βαρβα-

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

* Εκδηλώσεις ποὺ. . .
.... ξύγιναν:

* Κάνοντας μιὰ προσπάθεια γιὰ μιὰ πιὸ στενὴ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου τὸ Δ.Σ. ὡργάνωσε δύο «βραδυὲς ταβέρνας» μία στὴν Θεσσαλονίκη τὸν Φεβρουάριο καὶ μία στὶς Σέρρες στὶς 8 Μαρτίου (Καθ. Δευτέρα).

* Στὴν Θεσσαλονίκη, τὸν Φεβρουάριο ἐπίσης, ἔγινε «βραδυὰ κιθάρας» στὰ γραφεῖα τοῦ συλλόγου. «Ἐπαιξὲ κιθάρα καὶ τραγούδησε ὁ κιθαρίστας Χάρης Ἀρώνης.

* Τὴν Κυριακὴν 7 Μαρτίου ἔγινε στὸ Σιτοχώρι ἡ προβολὴ τῆς ταινίας «Δι’ ἀσήμαντον ἀφορμήν».

* Όμιλα γιὰ τὸ ρεμπέτικο τραγούδι (στὴν Θεσσαλονίκη καὶ στὶς Σέρρες).

... θὰ γίνουν:

* 'Εκδηλώσεις ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ (στὴν Θεσσαλονίκη καὶ στὶς Σέρρες). "Έχουν σειρὰ α) Πολυτεχνικὸς αύλαος, β) Οἰκονομικὸς αύλαος.

* Θὰ ὠργανωθῇ στὶς Σέρρες, τὴν δεύτερη ἑβδομάδα τῶν διακοπῶν τοῦ Πάσχα «φοιτητικὴ ἑβδομάδα».

'Ο ἀκριβῆς χρόνος καὶ γῆραις ποὺ θὰ γίνουν οἱ παραπόνοι ἐκδηλώσεις, θ' ἀνακοινωθῇ ἔγκαιρως.

ρότητα (ζευγαρωτὸς γάμος) πέρασε στὸ στάδιο τοῦ πολιτισμοῦ, (μονογαμίᾳ ἡ ὅποια ἀφοῦ ἀναπτύχθηκε πάνω στὴ βάση τῆς ἰδιοποιήσης τοῦ κοινωνικοῦ πλαισίου ἀπὸ μιὰ μειοψηφία γιὰ τὴν ὄμοιλὴ μεταβίβαση αὐτοῦ τοῦ πλαισίου δημιούργησε καὶ τὸ θεσμὸ τῆς προίνας). Τὴν ἐποχὴ τῆς μητριαρχίας τὰ πρόγραμματα ἥταν ἐντελῶς διαφορετικά. 'Εξ ἀλλοῦ ὁ "Ἐγκελς στὸ σχετικό του σύγγραμμα «Ἡ καταγωγὴ τῆς οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ κράτους» ἀναφέρει σχετικά «Ἡ ἀνατροπὴ τῆς μητριαρχίας ἥταν ἡ ΚΟ-ΣΜΟΙΣΤΟΡΙΚΗ ΉΤΤΑ ΤΟΥ ΓΥ

ΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ. 'Ο ἥντρας πῆρε τὸ πηδάλιο καὶ στὸ σπίτι, ἡ γυναίκα ταπεινώθηκε, ὑποδυνάθηκε ἔγινε σκλάβη τῶν ὀρέξεών του καὶ ἀπλὸ ἐργάλευση γιὰ τὴ παραγωγὴ παιδιῶν».

Τελειώνοντας θεωρῶ γρήσιμη καὶ ἀπὸ κάθε ἀποψή ἐποικοδομητικὴ τὴν τέτοια ἀνάπτυξη ἡ καὶ ἀντιπαράθεση ἀκόμα τῶν ἀπόψεων γιατὶ εἶναι συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ διάλογου μὲ μόνη προϋπόθεση τὸ σεβασμὸ τῆς γνώμης τοῦ συζητητῆ καὶ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ διάλογου στὰ πλαίσια τῆς δημοκρατικῆς συμπεριφορᾶς.

Γιάννης Χαλκιδῆς

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

τοῦ ΣΑΚΗ ΓΕΝΑΡΙΔΗ

Αναμφίβολα εἶναι πολὺ δύσκολο πρᾶγμα ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς νεολαίας, ὁ προσανατολισμός της, οἱ ἀγῶνες τῆς κ.λ.π. Θὰ χρειαζότων βιβλίο γιὰ ν' ἀσχοληθεῖ κανέὶς συβαρὰ μὲ τὸ θέμα αὐτό. Στόχος τοῦ ἀρθρου εἶναι νὰ γίνουν μερικὲς διαπιστώσεις καὶ ν' ἀναπτυχθεῖ παραπέρα ὁ προβληματισμός μας.

I. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.

Πολλοὶ ἰδεαλιστὲς φιλόσοφοι θεωροῦν τὴν νεολαίαν αὔτοτελὴν τάξην τῆς κοινωνίας. Ἔτσι μερικοὶ ἀποκαλοῦν τὴν νεολαίαν τρίτην βασικὴν τάξην τῆς σημειώνης ἐποχῆς, ποὺ εἶναι στὸν ἴδιο βαθμὸν ἔχθρικὴ στὶς ἄλλες δύο, δηλαδὴ τὴν ἀστικὴν καὶ τὴν ἑργατικὴν. Οἱ χυδαῖοι φιλόσοφοι προτείνουν νὰ γωριστεῖ ἡ κοινωνία σὲ τρεῖς κοινωνικὰ σημαντικές κατηγορίες μὲ βάση τὴν ὑπεροχὴν ἢ μὴ τοῦ γεννητικοῦ ἔνστικτου ἀπέναντι στὴν προσωπικότητα.

Τί εἶναι ὅμως τάξεις; Τάξεις (κοινωνικές) δινομάζονται μεγάλα σύνολα ἀνθρώπων ποὺ ζεχωρίζουν μεταξύ τους, διὰ τὸ σχέσεις ποὺ ἔχουν μὲ τὰ μέσα παραγωγῆς, σ' ἓνα ίστορικὰ καθηρισμένο σύστημα τῆς κοινωνικῆς παραγωγῆς. Τάξεις εἶναι ζεχωριστὰ σύνολα ἀνθρώπων, ποὺ τὰ μὲν ακριπώνονται τὴν δουλειὰ τῶν ἄλλων, ἀνάλογα μὲ τὴν θέση ποὺ ἔχουν στὸ διοικένον κοινωνικούς μικροὺς σύστημα.

Ἄπο τὰ προηγούμενα διακρίνεται καθεξῆλη ὅτι ἡ νεολαία δὲν εἶναι ζεχωριστὴ κοινωνικὴ τάξη. Γιὰ ν' ἀποτελέσουν οἱ νέοι ζεχωριστὴ κοινωνικὴ τάξη, πρέπει ἡ σχέση ποὺ τοὺς συνδέει μὲ τὰ μέσα παραγωγῆς νὰ εἶναι ἡ ἴδια σ' ὅλους. Εἶναι φανερὸς ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ θέση τοῦ νέου ποὺ κατάγεται ἀπὸ ἀστικὴν οἰκογένειαν καὶ ἄλλη ἡ θέση τοῦ νέου ἑργάτη, στὸ σύστημα τῆς κοινωνικῆς παραγωγῆς. Η θέση ἐπόμενα, τῆς νέας γενιᾶς στὴν κοινωνία, προκαθορίζεται ἀπὸ τὴν τάξην ποὺ τὴν γέννησε καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν τάξεων, στὸ συγκεκριμένο κοινωνικὸν σύστημα.

Βέβαια οἱ νέοι ἔχουν πολλὰ κοινὰ καρακτηριστικά, ποὺ ἀποτελοῦν τὶς διαφορές τους ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο λαό. "Ενα φανερὸν κοινὸν καρακτηριστικό τους εἶναι ἡ ἡλικία (βιολογικὴ διαφορὰ ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους). "Αλλοὶ εἶναι ἡ διαμόρφωση τῆς ταξικῆς του συνείδησης. Αύτὸς σημαίνει ὅτι ὁ νέος, ποὺ μόλις διαμορφώνεται ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς συνείδησης, ίδει λογικὰ δὲν ἔχει ἐδραιωθεῖ. Τὴν συνείδησή του τὴν καρακτηρίζει ἀνεπαρκής ίδειλογικὴ σταθερότητα καὶ κάποια καλαρότητα καὶ ταυτόχρονα ἔτοιμότητα νὰ δεχθεῖ τὶς ἴδεες, ποὺ ἔξη-

γούν τὸ περιβάλλον καὶ ὑποδείχνουν τὸν δικό του ρόλο στὸν κόσμο αὐτὸν. Διάφορα ἄλλα κοινὰ γνωρίσματα ποὺ διακρίνουμε στοὺς νέους εἶναι: 'Οἰ-γόχρονη ἡ καθόλου κοινωνικὴ δράση. 'Επιδίωξη γιὰ μόρφωση γιὰ ἀναζήτηση. "Εφεση γιὰ κάτι καινούργιο γιὰ ἀλλαγή. Τάση γιὰ ὀνεζαρτησία, τάση γιὰ αὐτόνομη παρουσία καὶ δράση. Αὐξημένη μαχητικότητα γιὰ τὴν διεκδίκηση τῶν δικαιωμάτων τους, ἀλλὰ καὶ ἀπειρία στὴ ζωὴ στὶς δυσκολίες. 'Ενθουσιασμὸς καὶ αὐτοθυσία στοὺς ἀγῶνες τους ἀλλὰ καὶ γρήγορη ἀπογοήτευση ἀπὸ τὶς ἀποτυχίες τους.

'Η νεολαία ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορες κατηγορίες π.χ. ἐργατικὴ νεολαία, φοιτητικὴ νεολαία, ἀστικὴ νεολαία κ.λ.π. Οἱ φοιτητὲς ἔχουν μιὰ ἰδιομορφία σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ἄλλους νέους. 'Επηρεάζονται ἀπὸ διάφορες ἰδεολογικὲς κατευθύνσεις καὶ δὲν ἀποχτοῦν πλήρη ταξικὴ συνείδηση. Εἶναι εὐκολώτερο στοὺς φοιτητὲς ν' ἀλλάξουν τοποθέτηση, ν' ἀποφασίσουν ξανὰ τὴν ἰδεολογικὴν τους προσχώρηση στὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς. 'Η ἐπιστημονικὴ ἐξήγηση τοῦ φαινόμενου αὐτοῦ βρίσκεται στὸ ἔξης: ἄλλη εἶναι ἡ κοινωνικὴ τους προέλευση π.χ. ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη, ἄλλη εἶναι ἡ θέση τους στὸ σύστημα τῆς κοινωνίκης παραγωγῆς ὅταν τελειώσουν τὶς σπουδές τουα π.χ. διευθυντὴς ἐπιχειρησης. Στὶς ἀλλες κατηγορίες τῆς νεολαίας δὲν παρατηρεῖται ἡ παραπάνω ἰδιομορφία π.χ. ὁ νέος ἐργάτης, ἐνῶ παρουσιάζει ὅλα τὰ προαναφερόμενα κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῆς νεολαίας ταυτόχρονα ἀνήκει στὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ κατὰ συνέπεια ἀντιμετωπίζει ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν στὴν ἐργατικὴ τάξη.

II. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.

Σ' ὅλους εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ κάθε νέος σ' ὅποια κατηγορία τῆς νεολαίας κι' ἀν ἀνήκει (ἐκτὸς τῆς ἀστικῆς), ἀντιμετωπίζει μιὰ σειρὰ ἀπὸ προβλήματα. Γιὰ νὰ διαπιστώσουμε σὲ ποιὸ βαθμὸ αὐτὰ τὰ προβλήματα ἀποτελοῦν κοινωνικὸ πρόβλημα, πρέπει νὰ μελετήσουμε πρῶτα πόσοι ἀριθμοὶ: ικανὰ τὰ ἀντιμετωπίζουν καὶ τί περιεχοῦν ἔχουν αὐτὰ τὰ προβλήματα.

Στὰ 9 ἑκατομμύρια περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας ἡ νεολαία (15-29 χρόνων) εἶναι 2 ἑκατομμύρια περίπου. 'Αναλυτικά:

νέοι ἐργάτες, ὑπάλληλοι καὶ ἐπαγγελματίες: 602.000

ἀγροτικὴ νεολαία: 263.000

φοιτητές: 90.000

νέοι ἐπιστήμονες: 42.000*

Οἱ νέοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν περίπου τὸ 30% τοῦ οἰκονομικὰ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας.

"Ας περάσουμε δύμας στὰ προβλήματα τῆς νεολαίας. Τὸ βασικὸ δικαίωμα

* Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρονται καὶ 0' ἀναφερθοῦν εἶναι τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. τῆς χρονιᾶς 1971.

για μόρφωση της νέας γενιάς, παραμένει πρόβλημα όχι μόνο της νευλαίας, αλλά άποτελεῖ γενικώτερη πληγή του λαού μας. Οι νέοι και ίδιαίτερα οι συνταγούνται από φτωχούς οίκογένειες στερούνται ούσιαστικά τὸ δικαίωμα μιᾶς όλοκληρωμένης ἐκπαίδευσης, γενικῆς καὶ εἰδικῆς. Ή προσχολική ἐκπαίδευση εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτη. Η δημοτική ἐκπαίδευση, ή μόνη ὑποχρεωτική ἐδῶ καὶ 150 χρόνια, εἶναι υποτυπώδικη καὶ ξεκομένη ἀπ' τὴ ζωή. Τ' ἀναχρονιστικὰ προγράμματα καὶ οἱ μέθοδοι διδασκαλίας, οἱ ἐλεύθεροι στὸ διδαχτικὸ καὶ τεχνικὸ προσωπικὸ εἶναι γχρακτηριστικὰ τῆς κατάστασης ποὺ ἐπικρατεῖ στὴ δημόσια ἐκπαίδευση. 70.000 παιδιά δὲν τέλειωσαν τὸ δημοτικὸ καὶ 32,74% σταδιοδρόμουν μὲ μόνο τὸ ἀπολυτήριο τοῦ δημοτικοῦ.

Χρωκοπημένη εἶναι ούσιαστικὰ καὶ ή μέση παιδεία, δὲν προσφέρει καμιὰ εἰδίκευση καὶ κανένα ἔφδιο στὸ μαθητή. Καὶ ή κατάργησή τῶν εἰσαγικῶν ἐξετάσεων στὰ γυμνάσια δὲν κατοχυρώνει τὸ ὑποχρεωτικὸ τῶν 9 χρόνων παιδείας μιὰ καὶ διατηρεῖται τὸ ἀπολυτήριο τοῦ Δημοτικοῦ.

Τὰ φροντιστήρια ὑποχρεώνουν τὶς φτωχές οίκογένειες νὰ στερούνται τὰ πάντα, ή τελευταία τους δεκάρα πηγαίνει στὸν φροντιστὴ γιὰ νὰ παρακολουθεῖ τὸ παιδί τους μάθημα. Ποιὰ ἔννοια ἔχει ὅμως ἐνας μαθητής νὰ παρακολουθεῖ τὴν ἴδια ὥλη δυὸ φορές, δηλαδὴ μιὰ φορὰ στὸ Γυμνάσιο καὶ μιὰ φορὰ στὸ Φροντιστήριο; Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τὸ σύστημα διδασκαλίας ξόφλησε καὶ χρειάζεται ριζικές ἀλλαγές. Πέρ' ἀπ' αὐτὰ 60,25% τῶν ἀπόφοιτων τοῦ δημοτικοῦ γράφονται στὴν Α' τάξη τοῦ Γυμνασίου καὶ ἀποφοιτοῦν 14,5%. Κι' ἀπ' αὐτοὺς μόνο ἐνα μικρὸ ποσοστὸ τραβάει γιὰ τὴν ἀνώτερη καὶ ἀνώτατη ἐκπαίδευση. Τὴ χρονιὰ 1971-72 ἀπὸ τὶς 400.000 ἐργαζόμενους νέους μέχρις 19 χρόνων οἱ 9% φοιτοῦσαν σὲ νυχτερινὰ Γυμνάσια δημόσια ἡ ἴδιωτικὰ καὶ 32% ἀπ' αὐτοὺς δουλεύουν καὶ σπουδάζουν ταυτόχρονα, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ περάσουν ὅλη τους τὴ ζωὴ ἀμαθεῖς καὶ μίζεροι.

Πιὸ σοβαρὴ εἶναι ή κατάσταση τῆς κατώτερης καὶ μέσης τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης καὶ μαθητείας, ὅπου οἱ μόνες γνώσεις ποὺ προσφέρονται εἶναι ξερὲς τεχνικές καὶ αὐτὲς ξεπερασμένες. Ή κύριος δύγκος τῶν σχολῶν αὐτῶν βρίσκεται στὰ χέρια ἴδιωτῶν, ἔτσι οἱ σπουδαστὲς καταβάλουν ὑπέρογκα ποσά γιὰ τὰ δίδακτρα καὶ τὰ βιβλία. Επίσης οἱ σπουδαστὲς ἀπὸ φτωχές οίκογένειες κύρια ἀγροτικές, παράλληλα μὲ τὶς σπουδαστὲς ἐργάζονται καὶ δέχονται ἀπάνθρωπη καταπίεση σὰν μαθητεύομενοι στὴν παραγωγή.

Η ἀνώτατη παιδεία περνάει κρίση δλόπλευρη δηλαδὴ στὸ περιεχόμενο, στὴν κατεύθυνση, στοὺς θεσμοὺς καὶ στὸ ἐπιστημονικὸ τῆς ἐπίπεδο. Τὸ διδαχτικό τῆς προσωπικὸ εἶναι τὸ 1/4 τοῦ χρειαζούμενου. Τὰ ἐργαστήρια πολὺ λιγώτερα ἀπ' τ' ἀναγκαῖα, ἔχουν σὰν ἀποτέλεσμα τὴν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν στὰ τμήματα, ποὺ σὰν συνέπεια ἔρχεται ή τσαπατσούλικη δουλειὰ τοῦ φοιτητή. Ή παράδοση τῶν μαθημάτων γίνεται ἀπὸ τὴν ἔδρα χωρὶς διάλογο ἐνῶ θάπρεπε κύρια νὰ γίνεται στὰ φροντιστήρια καὶ ἐργαστήρια γιὰ

ν' ἀποφευχθῆ ὁ μονόλογος. Οἱ ἔξετάσεις γίνονται μὲν μεσαιωνικὸ τρόπο. Τὸ βάρος πέφτει στὸ μνημονικὸ σὲ βάρος τῆς κριτικῆς σκέψης ποὺ τείνει νὰ καταργηθεῖ. Γενικὰ ἡ ἀνώτατη παιδεία εἶναι ἐντελῶς ἀναχρονιστική. Στὴ σημερινὴ φάση ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ σειρὰ ἀλλαγές, τόσο στὸ περιεχόμενο ὅσο καὶ στὸν τρόπο σπουδῶν προκειμένου ν' ἀνταποκριθεῖ στὸ ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Τὸ περιεχόμενο γχρακτηρίζεται ἀπὸ ἕνα ζέκοιμα τῆς θεωρίας ἀπ' τὴν πραχτική, ἀπ' τὴν ἔλειψη προγραμματισμοῦ σὲ σχέση μὲ τὶς ἀνάγκες ποὺ ὑπάρχουν καὶ ἀπ' τὴν μεγάλη διαφορὰ φάσης στὴ μεταφορὰ τῆς ἔξελιξης τῆς ἐπιστήμης στὴν ἐκπαίδευση. Σὰν συνέπεια ὅλων αὐτῶν ἔχουμε: Ηεριαρισμὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν δικαιωμάτων τῶν φοιτητῶν. Στέρηση τῆς δυνατότητας ἀνάπτυξης τῆς ἐπιστημονικῆς πρωτοβουλίας καὶ μόρφωσης (μεταπτυχιακὲς σπουδὲς κ.λ.π.). Ἐλειπῆς κατάρτιση, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ μας. Παραμερισμὸς τῶν νέων ἐπιστημόνων ἀπ' τὸν κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ ἀντικατάστασή τους σ' αὐτὸν ἀπὸ ἄλλους στρατιωτικῶν σχολῶν. (Μέσα σ' αὐτὲς τὶς σχολές ἡ διαπαιδαγώγιση εἶναι καθαρὰ ἀντιδραστική).

"Ας ἔξετάσουμε ὅμως ἕνα κεφαλαιώδικο ζήτημα. Τὸ βασικώτερο δικαίωμα τῶν ἀνθρώπων σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς ήταν καὶ παραμένει τὸ δικαίωμα γιὰ δουλειά. Κι ὅμως στὴ σημερινὴ ἐποχὴ τὸ ποσοστὸ ἀνεργίας στοὺς νέους κυμαίνεται στὸ 55% κι ἔνας σημαντικὸς ὀριθμὸς νέων ὑποπαγγολεῖται. Ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα ποὺ δείχνουν τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ δὲ ἀφορᾶ τὸ «βόλεμα», μ' ἄλλα λόγια τὴν προσπάθεια τῶν ἀνέργων νὰ βροῦν μιὰ «θεσούλα». Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ παρακάτω. Γιὰ τὴν κάλυψη 300 θέσεων στὴν Ἔθνικὴ Τράπεζα ὑπόβαλλαν δικαιολογιτικὰ 24.000 νέους καὶ νέες. Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης εἶναι ἡ κατάσταση τῶν νέων γεωπόνων ποὺ ἀφοῦ πάρουν τὸ πτυχίο τους μένουν ἀδιόριστοι πάνω ἀπὸ ἔξη χρόνια. Τὸν Νοέμβρη τοῦ '75 ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα γιὰ νὰ καλύψει μερικὲς θέσεις μὲ γεωπόνους, προκήρυξε ἔξετάσεις. Τὴν φανερὴ κοροϊδία κατάγγειλε ὁ Σύλλογος Γεωπόνων Μακεδονίας-Θράκης, σαμποράτοντας τὶς ἔξετάσεις.

'Εκτὸς ἀπὸ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας ὑπάρχουν καὶ μιὰ σειρὰ προβλήματα γι' αὐτοὺς ποὺ δουλεύουν. Γιὰ τοὺς νέους ἐργαζόμενους δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ κοινωνικὴ ἀσφάλιση, δὲν ὑπάρχει ἵση ἀμοιβὴ γιὰ ἵση δουλειὰ μὲ τοὺς μεγάλους. Δὲν ὑπάρχουν μέτρα προστασίας κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δουλειᾶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ποὺ ὑπάρχουν παραβιάζονται ἀπὸ τὴν ἐργοδοσία, μὲ ἀποτέλεσμα κάθε μέρι τὸ γράφουν οἱ ἐφημερίδες μιὰ σειρὰ ἐργατικὰ ἀτυχήματα, ποὺ σχετικές τοὺς κοστίζουν ἀναπηρίες καὶ τὴ ζωή τους ἀκόμη. Οἱ κύριοι ὑπεύθυνοι, τῶν ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, οἱ ἐργοδότες, προστατεύονται ἀπὸ τὸ νόμο κι' ὅταν ἀκόμη τὸν παραβιάζουν καὶ φυσικὰ πάντα εἶναι ἀθῶοι. 'Απάγορωπη εἶναι ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἀνήλικων ἐργαζόμενων καὶ μαθητευόμενων.

Δεν υπάρχει κανένας περιορισμός στην πράξη, στη γρηγορίση της έργα-σίας παιδιών 10-14 χρόνων.

Πολλά είναι και τὰ προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς μας νεολαίας. Τὸ 25% τῶν νέων ἀγροτῶν ὑποκαπσχολεῖται μόνιμα. Οἱ νέοι ἐργάτες τῆς γῆς δουλεύουν 60 καὶ 70 ὥρες τὴ βδομάδα, κάτω ἀπ' τὶς πιὸ ὕσχημες καιρικὲς συνθῆκες, ἀλλούτε μὲ φοβερὸ κρίσις ἀλλούτε μὲ ἀφόρητη ζέστη. Ὁ ἔλεγχος τῶν συνθηκῶν δουλειᾶς τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας είναι ἀνύπαρκτες καὶ δὲν ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα γιὰ κοινωνικὴ ἔστασις, γιὰ ἀνάπτωση, γιὰ μόρφωση καὶ ψυχα-γωγία. Ἀγρομακτοσύνη καὶ μορφωτικὴ καθυστέρηση βασίλευε στὴν ὑπαίθρῳ. Στός ἀγροτικὲς περιοχὲς υπάρχουν 24.840 νέοι 10-29 χρόνων ποὺ δὲν ζέρουν νὰ διαβάζουν καὶ νὰ γράφουν. Ἀπὸ τὰ 100 παιδιὰ τῶν ἀγροτῶν μόνο 7 τε-λειώνουν τὸ Γυμνάσιο. Περίπου 3% ακτορθώνει νὰ τελειώσει τὶς ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες Σχολές. Οἱ λεγόμενες Γεωργικὲς Σχολές, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν προσφέ-ρουν τίποτε τὸ οὐσιαστικό, ἐκτὸς τοῦ ὅτι είναι ἐλάχιστες, συνεχῶς μειώνονται. Τὸ 1971-72 λειτουργοῦσαν 9 Σχολές μὲ 362 νέους. Χαρακτηριστικὸ είναι ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμία κοπέλα στοὺς νέους ποὺ φοιτοῦσαν στὶς Γεωργικὲς Σχο-λές τὴ χρονιὰ αὐτῆς. Στοὺς περισσότερους νομοὺς μας, ἡ μῆ ἐκβιομηχάνιση συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐκμηχνισμένη γεωργικὴ παραγωγὴ καταδικᾷ σὲ μόνιμη ἀνεργία πολλοὺς νέους καὶ σχεδὸν σὲ μόνιμη ὑποαπασχόληση, τοὺς ὑπόλοιπους. Σὰν συνέπεια τῆς παραπάνω κατάστασης ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν ἐπαρχία, ἔρ-ται ἡ μετανάστευση τῶν νέων καὶ ὁ μαρασμὸς τῆς ἐπαρχίας.

"Εναὶ ἄλλο βασικὸ δικαίωμα τῆς νέας γενιᾶς ποὺ ἀποτελεῖ φυσικὰ καὶ πρόβλημά της είναι ἡ διάθεση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου γιὰ τὴ σωστὴ ψυχαγωγία καὶ τὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη. Ὁ κινηματογράφος, τὸ θέατρο, ἡ τηλεόραση, τὸ ραδιόφωνο χρησιμοποιοῦμεται ἀπὸ τὴν ἀρχιμοσα τάξη γιὰ νὰ προσανατολί-σουν τὴ νεολαία καὶ δχι νὰ ἔξυψώσουν τὸ μορφωτικὸ καὶ πολιτιστικὸ τῆς ἐπί-πεδο. Τὰ βιβλία είναι πανάκριβα. κι οἱ δικαιοστικὲς βιβλιοθῆκες ἐλάχιστες. Ὁ διλητισμὸς τῶν νέων είναι ὑποτυπώδης καὶ ξεκομένος ἀπ' τὴ γενικῶτερη ἐκπαίδευση τοῦ νέου. Συνέπεια κάτοι είναι νὰ καλλιεργεῖται ὁ πρωταθλητισμός. Ἐπίσης ὁ ἀθλητισμὸς λειτουργεῖ μόνο σὰν θέαμα καὶ περιορίζεται σχεδὸν διλογηρωτικὰ στὸ ποδόσφαιρο. Γιὰ δχα τὰ παράπανω φυσικὰ δὲ ὑπάρχει κρα-τικὴ μέριμνα.

"Η νέα γυναῖκα περ' ἀπ' τὰ προβλήματα ποὺ ἀναφέρθηκαν ὑφίσταται κι ἄλλες μορφὲς καταπίεσης. Ἀντιμετωπίζει ἀνιση μεταχειρηση σὲ πολλὲς ἐκ-δηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Χαρακτηριστικὰ είναι ἡ ἀνιση ἀμοιβὴ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἡ ὑποτίμηση τῆς ἐπιστήμονος γυναικῶν, ἡ καταπάτηση τοῦ δι-καιώματος τῆς μόρφωσης, ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὴ μητέρα καὶ ἡ ἔλλειψη ὑποικι-δήποτε κρατικῆς μέριμνας γιὰ τὸ παιδί. Ἐκεῖνο ποὺ κύρια πρέπει νὰ τονισθεῖ είναι ὅτι πηγὴ τῆς ἀνισης μεταχειρησης τῆς γυναικῶν δὲν πρέπει σὲ καμιὰ περίπτωση τὸ ἀνδρικὸ φύλο ἀλλὰ τὸ κοινωνικὸ σύστημα ποὺ προσπαθεῖ

νὰ ἔκμεταλευθεῖ τὴν γυναικα γιὰ τὴν ἀποκόμιση πρύσθετου ὑπερκέρδους μὲ τὴν ἄνιση ἀμοιβή. Νὰ κρατήσει τὴν νέα γυναικα μακριὰ ἀπ' τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων.

III. ΝΕΟΛΑΙΗΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

‘Η νέα γενιὰ ἀντιμετωπίζοντας τόσα πολλὰ προβλήματα φυσικὸ εἶναι νὰ προσανατολισθεῖ στὴ λύση τῶν βασικώτερων ἀπ’ αὐτά. ’Η ἔδια ἡ ζωὴ δείχνει στὸν κάθης νέο πώς ἡ καταπίεση ποὺ δέχεται καὶ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἔχουν κοινὴ αἰτία δηλαδὴ τὴν κυριαρχία τῶν μονοπωλίων. ’Ἐπίσης γίνεται φανερὸ πώς τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει δὲν ἀφοροῦν μόνο τὸν ἴδιο, ἀλλὰ εἶναι προβλήματα ταυτόχρονα τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῆς νεολαίας. (δηλαδὴ σύντης ποὺ προέρχεται ἀπ’ τὰ καταπιεζόμενα στρώματα τῆς κοινωνίας μας). ”Ἐτσι σὰν συνέπεια αὐτῆς τῆς θεώρησης τοῦ δοσμένου προβλήματος προκύπτει ἡ ἀναγκαιότητα συλλογικῆς ἀντιμετώπισης αὐτῆς τῆς κατάστασης καὶ ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀπ’ τοὺς νέους. ’Ἐδῶ λοιπὸν ἔρχόμαστε σὲ μιὰ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ νεολαιίστικου κινήματος, ποὺ πρέπει νὰ τὸ βλέπουμε ὅχι σὰν μηχανικὸ ἀθροισμα τῶν συστατικῶν του, δηλαδὴ τοῦ κάθης νέου ἔχωριστά, ἀλλὰ σὰν συλλογικὴ δύναμη ποὺ μπορεῖν ἀποτελέσει βισικὸ καὶ ἀναπόσπαστο συστατικὸ τῶν δυνάμεων τῆς προόδου τῆς κοινωνίας μας. Μποροῦμε νὰ ποῦμε μὲ δυὸ λόγια πώς μὲ τὸν ὄρο νεολαιίστικο κίνημα ἔννοοῦμε τὸ σύνολο τῶν ἐκδηλώσεων τῶν νέων, σὰν κοινωνικῶν ὅντων, μὲ στόχο τὴν ἐπίλυση συγκεκριμένων πολιτικῶν προβλημάτων. Συνεπῶς ἔξι δρισμοῦ συμμετέχουν σ’ αὐτὸ διάφορες δυνάμεις τῆς νεολαίας, ποὺ ἀγωνίζονται μὲ τοὺς πιὸ ποικίλους τρόπους νὰ δώσουν στὸ κίνημα τὴν κατεύθυνση ποὺ αὐτὲς θεωροῦν σωστή. Στὴν πορεία ἡ νέα γενιὰ κατανοεῖ ὅτι τῆς εἶναι ἀπαραίτητη μιὰ μορφὴ δργάνωσης π.χ. σωματεῖο, συνδικαλιστικὴ παράταξη, πολιτικὴ δργάνωση κ.λ.π. Στὴν προσπάθειά της νὰ δργανωθεῖ ἡ νεολαία βρίσκει ἀντιμετωπους ἀντιδραστικοὺς μηχανισμοὺς ποὺ ὁ ρόλος τους εἶναι νὰ ἔξασφαλίσουν τὰ συμφέροντα τῆς ζένης καὶ ντόπιας οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας. Οἱ μηχανισμοὶ κύτοι μπροστά στὸν κίνδυνο τῆς δργανωμένης δύναμης τῆς νεολαίας, προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν στὸ ἐλάχιστο τὴν συνδικαλιστικὴ δράση καὶ τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες. Η.γ. τὸ καλοκαίρι ποὺ μᾶς πέρασε ἡ κυβέρνηση προσπάθησε νὰ γβάλει ἐκτὸς μάχης τὸ φοιτητικὸ κίνημα μετατρέποντας τοὺς φοιτητικοὺς συλλόγους σὲ Νομικὰ Ηρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Λίγο πρὶν τὴν ἀναγρήση του ὁ κ. Γκίκας μὲ νομοσχέδιο ποὺ ἔτοιμασε προσπάθησε νὰ ὑποβιβάσει τὶς πολιτικὲς νεολαίες σὲ ἀπλοὺς συλλόγους. Λίγο ἀργότερα τὸ νομοσχέδιο ἐπίσης τοῦ κ. Γκίκας γιὰ τὴν ἀστυνόμευση τῶν μαθητῶν μέσω κι ἔξω ἀπ’ τὰ Γυμνάσια. Θὰ χρειαζόταν ἀρκετές κόλες χρυπτὶ ἀν ἀναφερόμασταν στὴν ἐργαζόμενη νεολαία. ’Ἐπεμβάσεις στὶς ἀρχαιρεσίες, διορισμὸς κυβερνητικῶν προσώπων στὰ ἐργατικὰ κέντρα, στὸ πρὶν ἀπὸ τὶς

ἀρχαιρεσίες διάστημα μὴ ἀναγνώριση νόμιμων ἐργατικῶν σωματείων, τέλος μέχρι καὶ νόθοι συνέδριοι εἶναι ἔτοιμο νῦν γίνει.

Ἐτσι βλέπουμε ἔνα ἄλλο πρόβλημα ποὺ γενιέται χρονικὰ ὑστερά ἡπέ τὸν προσωνατολισμὸν τῆς νεολαίας γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων ποὺ τὴν καῖνε. “Τστερα ἀπ’ αὐτὰ ἀναγκαστικὰ γίνεται ή σύνδεση τῶν καθημερινῶν προβλημάτων μὲ τὸ γενικώτερο πολιτικὸ πρόβλημα. Ἀπὸ δῶ πηγάδει τὸ καθηκον κάθε δημοκράτη νὰ προσπεκτεῖ ἀδιάκοπα νὰ θέσει τὸ νεολαίστικο κίνημα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἱκοῦ.

Σήμερα ὅλες οἱ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς δυνάμεις, εἴτε ἀντιδραστικὲς εἴτε προοδευτικὲς ἀναγγωρίζουν τὴν ὄλοένα καὶ πιὸ ἀποφασιστικὴ συμβολὴ τοῦ νεολαίστικου κινήματος στὴν πόλη γιὰ τὴ δημοκρατία καὶ τὴν πρόοδο. Πατέτει τεράστιο ρόλο στὴν ἐκβαση τῆς πάλης ποὺ διεξάγεται ἀπ’ τὶς διάφορες τάξεις καὶ στρώματα γιὰ τὴν οἰκονομική, πολιτικὴ καὶ ἰδεολογικὴ ἐπικράτηση μιᾶς ἀπ’ αὐτὲς στὸν κοινωνικὸ γῶρο. Ὁ ρόλος μάλιστα τοῦ νεολαίστικου κινήματος αὐξάνεται στὸ βαθύτερο ποὺ αὐξάνεται τὸ ποσοστὸ τῆς νέας γενιᾶς στὸ σύνολο τοῦ οἰκονομικὸ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μαζί. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε πῶς ὅποιος ἔχει τὴν νεολαία μὲ τὸ μέρος του αὐτὸς ἔχει καὶ τὴν νίκη.

Ἐτσι ἀπ’ τὴν μεριὰ τῆς κυρίαρχης τάξης γίνονται λυσασμένες προσπάθειες νὰ μετατρέψει τὴν νεολαία σὲ τυφλὸ ὅργανο ἔξυπηρέτησης τῶν σκοπῶν της. Ὁ ἀγώνας της αὐτὸς ἔχει βασικὰ δύο κύριες κατεύθυνσεις. Η πρώτη ἀποβλέπει στὴ διαπαιδαγώγιση τῆς νεολαίας στὰ ζεφτισμένα «ἰδανικά» δηλαδὴ στὴ δικαίωση τοῦ «νόμου» τοῦ δίκαιου τοῦ ἴσχυρότερου, στὴ δικαίωση τῆς «λογικῆς» τῆς ὑποταγῆς τῶν πολλῶν στοὺς ἐλάχιστους «έκλεχτούς», στὴ δικαίωση τῆς «σοφίας» «ὁ θάνατός σου ἡ ζωή μου». Η ἄλλη ἀποβλέπει στὴν ἀπομάκρυνση τῆς νεολαίας ἀπὸ τὴν ἐνεργὴ πολιτικὴ δράση. Ἐτσι καλλιεργεῖται ἀπ’ ὅλα τὰ μέσα ἐνημέρωσης, δ ἀμερικάνικος τρόπος ζωῆς, δ περιορισμὸς τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς νεολαίας, η ἵκανοποίηση χαμηλῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων, η μετατροπὴ τῆς ἀδάμαστης νέας γενιᾶς σὲ πειθήνιο ὅργανο τῶν καταπιεστῶν της. Η ἀπομακρυποίηση τῆς νεολαίας ἀποτελεῖ ὑποκριτικὸ ἀπατηλὸ καὶ ἀντιδραστικὸ σύνθημα. Τὸ δὲν ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν πολιτικὴ σημαίνει πῶς δέχομαι νὰ ἀφήνω ἀνενόγγιητους αὐτούς ποὺ καταπιέζουν τὴν νεολαία, νὰ λύνουν τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικά ζητήματά της ἔτσι ὥπως συμφέρει τοὺς Ἰδιους.

‘Αντίθετα ἀπ’ τὰ παραπλανητικὰ κυρήγματα, η Ἰδια ἡ ζωὴ διδάσκει πῶς γιὰ νὰ ἵκανοποιήσει τὰ ἴδιαίτερα αἰτήματά της τόσο τὰ ἔμεσα ὅσοι καὶ τὰ μακροπρόθεσμα ἡ ἐργαζόμενη καὶ σπουδάζουσα νεολαία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ παλαίψει. Οἱ βασικές διεκδικήσεις καὶ ὁ ἀγώνας τῆς ἐργαζόμενης νεολαίας στρέφονται στὸν τομέα τῆς ἐξασφάλισης τῆς δουλειᾶς γιὰ συνταγματικὴ κατοχύρωση τοῦ δικαιώματος τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐφαρμογῆς του. Καθιέρωση σὰν κατώτερου δριου ἡλικίας γιὰ δουλειὰ τὰ 16 χρόνια. Ἀπαγόρευση νυχτερινῆς δουλειᾶς μέχρι καὶ στοὺς νέους 18 χρόνων. Ἡ ἐρ-

γιαζόμενη νεολαία τάσεται κατά τῆς διάκρισης στὴν πληρωμὴ καὶ τὶς συνθήκες ἐργασίας, κατά τῆς ἐκμετάλευσης. Ἐφαρμογὴ τοῦ δικαιώματος ἵσου μεροκάματου ἱκανού νὰ ἴκανοποιήσει τὶς βασικὲς ἀνάγκες τῶν ἐργαζόμενων τῆς πόλης καὶ τοῦ χωριοῦ. Κατάργηση τῆς διάκρισης στὸν τομέα πληρωμῆς τῆς ἐργασίας ἐξ αἰτίας τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ φύλου. Ἐκπλήρωση τῶν διεθνῶν συμβάσεων καὶ αὐξῆση τῶν ἔθνων διατάξεων σχετικὰ μὲ τὰ ζητήματα τῆς ὑγείας καὶ τῆς προστασίας τῆς ἐργασίας, τῆς δουλειᾶς σὲ νυχτερινή περίοδο, σὲ νοσηρές, βραχίες κι ἐπικίνδυνες συνθῆκες ἐργασίας.

Η σπουδάζουσα νεολαία στρέφει στὸν ἀγῶνα τῆς στὴν οὐσιαστικὴ ἀποχουντοπόληση καὶ ἐκδημοκρατισμό. Στὴν πορείᾳ τῆς ἐκπλήρωσης τῶν στόχων χώτῶν πρέπει ν' ἀλλάξει τὸ περιεχόμενο σπουδῶν ὥστε νὰ βγαίνουν τεχνικοὶ καὶ ἐπιστήμονες ἱκανοὶ ν' ἀνταποκρίνονται στὸ ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῶν παραρραγωγικῶν δυνάμεων. Μετὰ τὸ πετυχημένο σύνθημα ψωμὶ-Παιδεία-Ἐλευθερία, σύνθημα μακροπρόθεσμο τῆς σπουδάζουσας νεολαίας γίνεται: Ἐμπρὸς γιὰ μιὰ Παιδεία στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ.

Οἱ νέες γυναῖκες γιὰ νὰ λύσουν τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν, πρέπει νὰ δράσουν δργανωμένα, ν' ἀντιπαλαίψουν τὶς διάφορες φεμινιστικὲς τάσεις ποὺ δημιουργοῦν τεχνητὴ ἀντίθεση μεταξὺ γυναικάς καὶ ἄνδρα καὶ τέλος νὰ συνδέσουν τὴν πάλη γιὰ τὰ ἰδιαίτερα προβλήματά τους μὲ τὸν ἀγῶνα δλόκληρου τοῦ λαοῦ.

Βασικὴ εἶναι νὰ καταλάβουμε πώς γιὰ νὰ ἔχει θετικὰ ἀποτελέσματα αὐτὴ ἡ πάλη, πρέπει ἡ προσπτικὴ τῆς νὰ περνάει ἀπὸ δύο βασικὰ σημεῖα. Ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ ἡ πάλη αὐτὴ νὰ γίνεται ὅχι αὐθόρμητα ἀλλ' δργανωμένα κι ἀπ' τὴν ἄλλη νὰ συνδέεται στενά καὶ σωστὰ μὲ τὴν γενικωτερὴ προπτικὴ τῆς πάλης τοῦ ὑπόλοιπου λαϊκοῦ κινήματος.

Τελειώνοντας θέτων παράλειψη, νὰ μὴν ἀναφερθεῖ, πώς τὸ ἐλληνικὸ νεολαΐστικο κίνημα γιὰ νὰ πετύχει τοὺς στόχους του θὰ πρέπει ὄπωσδήποτε νὰ συνδεθεῖ μὲ τὸ διεθνὲς προοδευτικὸν νεολαΐστικο κίνημα μέσω ἀπὸ δργανωτικὲς ἡ ἄλλες φόρμες, ποὺ θὰ ἐξασφαλίζουν συντονισμὸ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πραγτικῆς του μιὰ καὶ ἡ ἐνότητα δράσης τοῦ νεολαΐστικου κινήματος σὲ διεθνικὸ ἐπίπεδο εἶναι ἀπαραίτητος παράγοντας γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα του. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση εἶναι, ἡ πανευρωπαϊκὴ συνδιάσκεψη νελκιῶν ποὺ ἔγινε στὴν Ἀθήνα γιὰ συμπαράσταση στὴν κυπριακὴ νεολαία.

Τὸ γραφεῖο τοῦ συλλόγου στὴν Θεσσαλονίκη εἶναι στὴν ὁδὸ Β. Ἡρακλείου 36 - 3ος όροφος ἀρ. γραφείου 5. λειτουργεῖ: Δευτέρα-Τετάρτη-Παρασκευή καὶ ὥρες 79 μ.μ.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Τοῦ καθηγ. Δρ. ΓΚΕΡΑΛΤ ΓΡΥΝΒΑΛΤ

Τὸ πρόβλημα τῆς συνδιοίκησης, τῆς συμμετοχῆς δηλαδὴ τῶν φοιτητῶν στὴν διοίκηση τῶν Α.Ε.Ι., εἶναι ἔνα πρόβλημα ποὺ ἀπασχολεῖ τοὺς φοιτητές καὶ ποὺ, ἐπιδειπά, ἔθεται ἡ ΠΑΡΟΥΣΙΑ στὸ πρώτῳ τῆς τεῦχος.

Σὲ τὸ τεῦχος αὐτὸν δημιουργούμε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς διάλεξης ποὺ ἔδωσε πέρυσι ὁ γερμανὸς καθηγητὴς Δρ. Γκέραλτ Γρύνβαλτ, στὸ Γκαϊτε 'Αθηνῶν καὶ στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς φοιτητικῆς συμμετοχῆς στὴν αὐτοδιοίκηση τῶν Α.Ε.Ι., χωρὶς φυσικὰ αὐτὸν νὰ σημανεῖ πώς ὅλες οἱ θέσεις τοῦ καθηγητῆς ἐνφράζουν ἀπαραίτητα τὴν συντακτικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ περιοδικοῦ.

'Ο Δρ. Γρύνβαλτ ὑπῆρξε πρόεδρος τῆς Συνδιοίκησεως τῶν Δυτικογερμανῶν πρυτάνεων στὰ ἔτη 1971-1972.

Εἴμαι ίδιαίτερα εὐτυχῆς ποὺ μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ κάνω αὐτὴ τὴν διμιλία καὶ νὰ συζητήσω μαζί σας ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν στὴν αὐτοδιοίκηση τῶν Α.Ε.Ι. τῆς 'Ομοσπονδιακῆς Γερμανίας. Θεωρῶ μεγάλη μου τιμὴ τὸ γεγονός, ὅτι μιλῶ σὲ "Ελληνες φοιτητές καὶ "Ελληνες πανεπιστημιακούς. Ἐμεῖς στὴν Γερμανία παρακολουθήσαμε μὲ μεγάλο θυμασμὸν τοὺς ἀγῶνες τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν δημοκρατικῶν καθηγητῶν τῆς γέρας σας ἐναντίον τοῦ δικτατορικοῦ καθεστώτος καὶ βιέπουμε μὲ μεγάλη συμπάθεια τὶς προσπάθειές σας γιὰ μιὰ δημοκρατικὴ ἐξέλιξη, στὰ πανεπιστήμια καὶ στὴν κοινωνία.

Στὶς Συγκλήτους καὶ τὰ Συμβούλια ὅλων τῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημάτων τῆς 'Ομοσπονδιακῆς Γερμανίας ἀντιπροσωπεύονται σήμερα καὶ οἱ φοιτητές. Ἀπὸ πανεπιστήμιο σὲ πανεπιστήμιο ὄμως διαφέρει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἀντιπροσώπων καὶ τὰ δικαιώματά τους, ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι διάφορη καὶ ἡ ἐπιρροὴ ποὺ ἀσκοῦν. Τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν φοιτητικῶν ἀναταρρχῶν τοῦ 1967, γι' αὐτὸν εἶναι σωστὸν νὰ λέγεται ὅτι οἱ φοιτητές κέρδισαν τὸ δικαίωμά τους αὐτὸν μὲ ἀγῶνες. "Οσον ὄμως καὶ ἀν ὁ ἀγώνας αὐτὸς ἀποτίησε μεγάλο προσωπικὸ θάρρος δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνες τῶν φοιτητῶν τῆς δικῆς σας γέρας. Γιατὶ οἱ ἀγῶνες στὴ Γερμανία γίνανται σὲ γέρον μὲ δημοκρατικὸ Σύνταγμα καὶ τὰ αἰτήματα τῶν φοιτητῶν, τουλάχιστο στὴν πρώτη τους φάση, συντηρούνται τὴν συμπάθεια καὶ τὴ συμπαράσταση πολλῶν πολιτῶν.

'Η διαμάχη γιὰ τὴν μεταρρύθμιση τοῦ πανεπιστημιακοῦ συστήματος καὶ γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν στὴ διοίκηση τῶν Α.Ε.Ι. βρίσκεται σὲ στενὴ σχέση μὲ τὴ γενικὴ πολιτικὴ ἐξέλιξη στὴν 'Ομοσπονδιακὴ Γερμανία.

Οι έπιδιωκόμενες μεταρρυθμίσεις στά πανεπιστήμια θεωροῦνταν άπό τους δραστήριους φοιτητές σάν τημημα και άκρη μέσο τῶν μεταβολῶν στις κοινωνικές σχέσεις και οι έπιτυχίες και άποτυχίες τῶν φοιτητῶν ἀντικατοπτρίζουν τὴν πολιτική ἐξέλιξη τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Γερμανίας στὰ τελευταῖα χρόνια. Συγχρόνως δύμινας τὰ εἰδικὰ προβλήματα στὰ πανεπιστήμια και ή ἀδυναμία τῶν μέχρι τότε μόνον ἀπό καθηγητές διοικουμένων πανεπιστημάτων, προκάλεσαν τὰ αἰτήματα γιὰ μεταβολές.

”Ας παρατηρήσουμε πρῶτα τὴν ὁργανωτικὴ διάρθρωση τῶν πανεπιστημάτων πρὸ τῆς μεταρρύθμισης, ποὺ ἄρχισε μὲ τὶς φοιτητικές ἀναταραχῆς τοῦ 1967. Η ἀκαδημαϊκὴ αὐτοδιοίκηση βρισκόταν στὰ χέρια τῶν καθηγητῶν. Οἱ ἀποφάσεις γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν λαμβάνονταν ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν τακτικῶν καθηγητῶν. Γιὰ τὰ θέματα διοικήσου τοῦ πανεπιστημίου ὑπῆρχαν Σύγκλητοι, οἱ διοίτες ἐκλέγονταν ἀπὸ τὶς σχολές και στὶς δόποις ἀνῆκαν μόνο καθηγητές.

Βεβαίως ὑπῆρχε παράλληλα και μὰ φοιτητικὴ αὐτοδιοίκηση, ποὺ στὴν Ὀμοσπονδιακὴ Γερμανία ἔχει μεγάλη παράδοση. Ήδη ἀπὸ τὸ 1919, μετὰ τὴν Ἰδρυση τῆς γερμανικῆς Δημοκρατίας, δημιουργήθηκε μιὰ αὐτοδιοίκηση τῶν φοιτητῶν γιὰ τὶς δικές τους ἰδιαίτερες ὑποθέσεις, ή διοίτες λειτουργησε και πάλι μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑθνικοσοσιαλιστικοῦ κράτους. Τὸ σύνολο τῶν φοιτητῶν ἔνδιος πανεπιστημίου ἀποτελεῖ ἔνα σωματεῖο, μὲ δικά του ἐκλεγμένα δρյανα. Οἱ φοιτητικὲς ἀντιπροσωπεῖες κάθε πανεπιστημίου — οἱ γενικές φοιτητικὲς ἑνώσεις — ἀποτελοῦν τὴν Γερμανικὴ Φοιτητικὴ Ὀμοσπονδία.

Οἱ ἀρμοδιότητες τῆς φοιτητικῆς αὐτοδιοίκησης ήταν πολὺ περιορισμένες. Οἱ φοιτητικὲς ἀντιπροσωπεῖες ἔπρεπε νὰ ἀσχολοῦνται μόνο μὲ κοινωνικὰ προβλήματα, μὲ τὴ διαργάνωση πολιτιστικῶν και ἀθλητικῶν ἐκδηλώσεων και τὴ διαμόρφωση τῶν διεθνῶν φοιτητικῶν σχέσεων. Στὰ σπουδαστικὰ θέματα οἱ φοιτητές μποροῦσαν νὰ ἐκφέρουν τὴ γνώμη τους, δὲν εἶχαν δύμινα δικαίωμα ψήφου.

Σὲ μερικὰ πανεπιστήμια ἵσχε ὁ κανονισμός, ὅτι ή Σύγκλητος και τὰ Συμβούλια τῶν σχολῶν σὲ ὅρισμένα θέματα συμβουλεύονταν και τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν φοιτητῶν — ἰδιαίτερα σὲ θέματα σχετικὰ μὲ τὴ διαμόρφωση τῶν σπουδῶν — ἀλλὰ οἱ φοιτητές δὲν εἶχαν δικαίωμα ψήφου και στὰ περισσότερα θέματα δὲν συμμετεῖχαν καθόλου.

Τὸ 1960 ή Γερμανικὴ Φοιτητικὴ Ὀμοσπονδία πρόβαλε τὸ αἴτημα, ὅτι θὰ πρέπει νὰ συμμετέχουν σὲ ὅλες τὶς ἀποφάσεις μὲ δικαίωμα ψήφου και οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν φοιτητῶν. Η Γερμανικὴ Φοιτητικὴ Ὀμοσπονδία ὑποστήριξε τὴν ἀποψή, ὅτι ἔπρεπε νὰ παραχωρηθοῦν δύο ἔδρες στοὺς φοιτητές, τόσο στὰ Συμβούλια ὃσο και στὴ Σύγκλητο τοῦ πανεπιστημίου. Αὐτὸ — σύμφωνα μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα — ήταν μετριοπαθές αἴτημα. Τότε δύμινα δόθηκε προσογή σ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν πανεπιστημάτων. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο μετὰ

τις φοιτητικές άναταραχές, τὸ αἴτημα γιὰ μιὰ ἰσχυρὴ συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν στὴν αὐτοδιοίκηση τῶν Α.Ε.Ι. ἔγινε ἐντονώτερο.

Τὸ φοιτητικὸ κίνημα στὴ Γερμανία δὲν ξεκίνησε οὔτε μὲ συγκεκριμένο πρόγραμμα, οὔτε μὲ καθορισμένους σκοπούς. 'Η ἀρχὴ ἔγινε μὲ πολιτικὲς ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας κυρίως ἐναντίον τοῦ πολέμου στὸ Βιετνάμ, στὶς δόποις βρῆκε τὴν ἔκφρασή της ἡ ἀγανάκτηση γιὰ τὴ καταπίεση καὶ τὴ βαρβαρότητα στὸ κόσμο, καθὼς καὶ ἐναντίον τοῦ αἰσθήματος αὐτοϊκανοποίησης τῆς κυρίαρχης τάξης στὴ Γερμανία, τὸ δόποιο νὰ μὲν ἔροιξε στὴ λήθη τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ παρελθόν, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ὅμως διαχωρίσει καθαρὰ τὴ θέση του ἀπ' αὐτό. 'Επακόλουθο τῶν φοιτητικῶν ταραχῶν ἦταν ἡ ἀστυνομικὴ δίωξη φοιτητῶν - διαδηλωτῶν. 'Ιδιαίτερα πολλὲς ἐπιπτώσεις εἶχαν τὰ γεγονότα τοῦ 1967, κατὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Σάχη τῆς Περσίας στὸ Βερολίνο, ὅπου κατὰ τὴν διάλυση μιᾶς διαδήλωσης σκοτώθηκε ἔνας φοιτητής.

'Ανάμεσα στοὺς φοιτητές, οἱ δόποιοι τὰ προηγούμενα χρόνια ἦταν σὲ μεγάλο ποσοστὸ ἀδιάφοροι πολιτικά, ἀρχισαν τώρα ριζικές πολιτικὲς συζητήσεις, στὶς δόποις γινόταν ριζοσπαστικὴ κριτικὴ στὶς σχέσεις ἔξουσίας στὸ κρατικὸ καὶ κοινωνικὸ σύστημα. Αὐτὴ ἡ «ἀντιαυταρχικὴ» κριτικὴ ἐπιρρέασε βαθειὰ τὸ ὑποσυνείδητο δλόχληρης τῆς κοινωνίας στὴν 'Ομοσπονδιακὴ Γερμανία.

Πολὺ σύντομα ἔγινε καὶ τὸ πανεπιστήμιο καὶ ἡ ὄλη του διάρθρωση ἀντικείμενο τῆς διαμάχης καὶ τοῦ αἰτήματος γιὰ μεταβολή. Παρ' ὅλη αὐτὰ ἔνα τμῆμα τῶν πολιτικῶν ἐνεργῶν φοιτητῶν πίστευε, δτι μία ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων στὰ πανεπιστήμια, δὲν εἶναι οὔτε δυνατὴ οὔτε χρήσιμη, ἐνόςφ δὲν ἀλλάζει ριζικὰ ἡ κοινωνία στὸ σύνολό της. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη ἦταν ἔνα μῆγμα αὐταπάτησης γιὰ μιὰ ἐπικείμενη ριζικὴ ἀλλαγὴ καὶ ἀπαισιοδοξίας γιὰ τὶς μεταρρυθμιστικὲς δυνατότητες μέσα στὸ ὑπάρχον κοινωνικὸ σύστημα. 'Η μεγάλη πλειοψηφία τῶν φοιτητῶν ὅμως, ὅχι μόνον δὲν δέχθηκε αὐτὲς τὶς ἀπόψεις, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ὑποστήριξε τὸ ἀντίθετο.

Στὰ πανεπιστήμια οἱ φοιτητὲς εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσουν ίδιαίτερα αὐτηρὰ καθιερωμένες ἴεραρχικὲς δομές. 'Επὶ πλέον ἔβλεπαν τὰ πανεπιστήμια σὰν ἔνα τμῆμα τοῦ «ακτεστημένου», τὸ δόποιο βρισκόταν σὲ πολυσύνθετη ἐξάρτηση μ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν θέσεις ἔξουσίας στὴ κοινωνία — καὶ κυρίως στὴ βιομηχανία —. Καὶ τελικὰ τὰ πανεπιστήμια ἀποδείχθηκαν ἀνίκανα νὰ προσαρμοστοῦν στὶς ἀλλαγές, ποὺ ἔγιναν ἀναπόφευκτες κυρίως λόγῳ τῆς συρροΐης δλο καὶ περισσότερων φοιτητῶν.

Σὲ πολλοὺς φοιτητὲς ἦταν δύσκολο νὰ βροῦν σ' αὐτὸ τὸ «πανεπιστήμιο τῶν μαζῶν» τὸν ἀπαραίτητο προσανατολισμὸ γιὰ τὶς σπουδές τους καὶ σὲ πολλοὺς κλάδους ἡ διδακτικὴ ύλη δὲν ἦταν κατάλληλη γιὰ τὸ ἐπάγγελμα, γιὰ τὸ δόποιο προετοιμάζονταν οἱ φοιτητές. 'Η δυσκόρεσκεια μὲ τοὺς δρους σπουδῶν εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα δτι, ἀκόμη καὶ φοιτητὲς ποὺ δὲν εἶχαν ἀσχοληθεῖ μέχρι τότε μὲ τοὺς πολιτικοὺς σκοπούς τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος, ὑποστήριξαν τὸ αἴτημα γιὰ ἀλλαγὴ τῆς πανεπιστημιακῆς δομῆς.

Προσπάθησα μέσα σε γενικά πλαίσια να περιγράψω τὴν τότε κατάσταση γιατί μόνο μ' αὐτὸν τὸ ὑπόβαθρο μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβει τὶς διαμάχες γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν στὴ διοίκηση. Τὰ φοιτητικὰ αἰτήματα βρῆκαν ὑποστήριξη καὶ ἀπὸ πολλοὺς ακθηγγήτες — ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ὅποιους συμφωνοῦσαν ἀπόλυτα μὲ τοὺς στόχους τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος καὶ ἄλλοι ὑποστήριξαν μιὰ μερικὴ μόνο παραχώρηση στὰ φοιτητικὰ αἰτήματα — γιατὶ ἔτσι ἥλπιζαν νὰ ἔξαστραίσουν μιὰ ἡρεμη ἀτμόσφαιρα στὸ πανεπιστημιακὸ χῶρο. Οἱ φοιτητὲς βρῆκαν ἐπίσης ὑποστήριξη στὸ πρόσωπο τῶν πανεπιστημιακῶν βοηθῶν, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχαν μέχρι τότε κανένα δικαίωμα συμμετοχῆς στὴν πανεπιστημιακὴ αὐτοδιοίκηση, παρ' ὅτι στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια μὲ τὴν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν ἀνέλαβαν σημαντικὰ καθήκοντα καὶ ἔνα μεγάλο μέρος τῆς διδασκαλίας. Ἐπὶ πλέον τὴν συμμετοχὴ τῶν πανεπιστημιακῶν βοηθῶν καὶ φοιτητῶν στὴ διοίκηση τῶν πανεπιστημίων ὑποστήριξαν καὶ πολιτικὲς ποσωπικότητες διαφόρων κομμάτων, γιατὶ ἡ δυσαρέσκεια πρὸς τὸ παλαιὸ «πανεπιστήμιο τῶν τακτικῶν ακθηγγηῶν» εἶχε διαδοθεῖ πλατειὰ καὶ γιατὶ ὁ κόσμος ἥλπιζεν, δτὶ ἡ ἐπιφροὴ τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν βοηθῶν, θὰ ἔδινε ἀθηση γιὰ μεταρρυθμίσεις.

Ἐνῶ ἡ συμμετοχὴ τῶν φοιτητῶν στὴ διοίκηση ἔγινε γενικὰ δεκτή, ἔλαβαν καὶ λαμβάνουν χώρα καὶ τὸ ποσοστὸ τῆς συμμετοχῆς. Καὶ μάλιστα ὑπάρχει διαμάχη πρῶτον, γιὰ τὸν καταμερισμὸ τῶν ἑδρῶν στὰ συλλογικὰ ὅργανα ἀνάμεσα στοὺς ακθηγγήτες, φοιτητὲς καὶ ἀντιπροσώπους ἄλλων ὅμαδων μελῶν τοῦ πανεπιστημίου, καὶ δεύτερο ἐὰν τὰ φοιτητικὰ μέλη ἔχουν σὲ ὅλες τὶς ὑποθέσεις τὰ δικαιώματα μὲ τοὺς ακθηγγήτες ἢ ἐὰν θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν περιορισμοί.

Οἵποις ἀνέφερα ἥδη, νὰὶ μὲν ἀντιπροσωπεύονται σήμερα οἱ φοιτητὲς στὰ συλλογικὰ ὅργανα ὅλων τῶν πανεπιστημίων, ὑπάρχουν ὅμως μεγάλες διαφορές. Αὔτὸν ἔξηγενται ἀπὸ τὴν ὅμοσπονδιακὴ δομὴ τῆς Γερμανίας καὶ συνεπῶς ἀπὸ τὴν διαφορετικὴ ἔξτιξη στὰ διάρρορα ὅμοσπονδα κράτη.

Οἱ ὅμοιοιότητες γιὰ τὰ θέματα τοῦ πανεπιστημίου στὴν 'Ομοσπονδιακὴ Γερμανία εἶναι μοιρασμένες ἀνάμεσα στὴ Κεντρικὴ Κυβέρνηση καὶ τὰ ὅμοσπονδα κράτη. Κατὰ πρῶτο λόγο ἀριθμίες εἶναι οἱ ὅμοσπονδες χῶρες. Ἡ ὅμοσπονδιακὴ Βουλὴ μπορεῖ ὅμως νὰ θέσει διὰ νόμου γενικὲς ἀρχές γιὰ τὴν ἀνάτατη παιδεία. Λύτη σημείνει, ὅτι ἡρισμένες ἀρχές εἶναι δυνατὴ νὰ καθορισθοῦν ἐνιαῖα γιὰ ὅλα τὰ ὅμοσπονδα κράτη καὶ μάλιστα μέσω ἐνὸς γενικοῦ νόμου - πλαίσιου. Μέσα σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια τὰ ὅμοσπονδα κράτη μποροῦν νὰ καθορίζουν τὶς λεπτομέρειες. Ἐφ' ὅσον ὅμως αὐτὸς ὁ νόμος - πλαίσιο δὲν ἔχει τεθεῖ σὲ Ισραήλ, τὰ κοινοβούλια τῶν κρατῶν εἶναι ἐλεύθερα νὰ καθορίζουν τὴν δραγμούση τῶν πανεπιστημίων ἀποκλειστικά, σύμφωνα πρὸς τὶς δικές τους ἀντιλήψεις.

Τὸ 1970 ἡ ὅμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση κατάθεσε στὴ Βουλὴ ἕνα σχέδιο

νόμου - πλαισίου περὶ ἀνωτάτης παιδείας. Αὐτὸ τὸ σχέδιο τὸ ἐπεξεργάστηκαν ἐπανειλημμένα τόσο ἡ Κυβέρνηση δύο καὶ μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ νόμος δὲν ἔχει τεθεῖ ἀκόμη σὲ ίσχυ. Τὰ δύμασπονδα κράτη δύμως ἔχουν θέσει στὸ μεταξὺ νόμους σὲ ίσχυ, οἱ δύοιοι στὰ πιὸ σπουδαῖα σημεῖα διαφέρουν μεταξὺ τους. Αὐτὸ ίσχύει ίδιαίτερα γιὰ τὸ καθορισμὸ τῆς κακτανομῆς τῶν ἑδρῶν στὰ συλλογικὰ πανεπιστημιακὰ ὅργανα. . . .

Δὲν θὰ ἥθελα δύμως νὰ σᾶς σκοτίζω περισσότερο μὲ λεπτομέρειες ἀριθμῶν. Πολὺ περισσότερο, θὰ ἥθελα νὰ σᾶς ἀναπτύξω τὴν θέση, ποὺ ἔλαβαν οἱ πρυτάνεις καὶ οἱ πρόεδροι τῶν πανεπιστημίων τῆς Δυτικῆς Γερμανίας στὸ θέμα τῆς φοιτητικῆς συμμετοχῆς καὶ νὰ περάσω μετὰ στὶς νεώτερες ἔξελίξεις.

Ὑπάρχουν δύο λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς παρουσιάσω διποσδήποτε τὴν ἀποψῆ τῶν πρυτάνεων καὶ τῶν προέδρων. Πρῶτον, τὰ θέματα τῆς πανεπιστημιακῆς ὀργάνωσης ἔχουν συζητηθεῖ ίδιαίτερα φίλια καὶ λεπτομερειακὰ στὰ συνέδρια τῆς Συνδιασκέψεως τῶν Δυτικογερμανῶν Πρυτάνεων, στὴν δύοια συμμετέχουν οἱ πρυτάνεις καὶ οἱ Πρόεδροι, καὶ αὐτὴ ἡ Συνδιασκεδὴ ἔχει καταρτίσει ἀκριβῶς γιὰ τὴ φοιτητικὴ συμμετοχὴ ἐνα σχέδιο, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου εἶναι λογικὸ καὶ δίκαιο. Ό δεύτερος λόγος εἶναι, ὅτι εἴμαι καλλίτερα πληροφορημένος γι' αὐτὲς τὶς συνεδριάσεις, μιὰ ποὺ κατὰ τὰ ἔτη 1971 / 72 ἤμουν Πρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως τῶν Δυτικογερμανῶν Πρυτάνεων.

Κρίνοντας κακεὶς τὶς πρυτάσεις ποὺ ἔγιναν τότε, πρέπει βεβαίως νὰ λάβει ὑπὸ δψη, ὅτι ὅλοι οἱ πρυτάνεις εἶναι συγγρόνως καθηγητὲς καὶ ὅτι ἐπίσης ἔνα μέρος τῶν Προέδρων προέρχεται ἀπὸ τὶς τάξεις τῶν καθηγητῶν. Γι αὐτὸ καὶ οἱ προτάσεις μας δὲν ἀνταποκρίνονται ἀπόλυτα στὰ αἰτήματα, ποὺ ἔχουν προβληθεῖ ἀπὸ τοὺς ίδιους τοὺς φοιτητές. Οἱ πρυτάνεις καὶ οἱ πρόεδροι δύμως εἶναι ἀντιπρόσωποι ὅλων, ὅσοι ἀνήκουν στὶς ἀνώτατες σχολές καὶ διποσδήποτε ἐκεῖνο τὸ καιρὸ προσπαθοῦσαν νὰ ἐκπληρώσουν αὐτὴ τὴν ἐντολὴ καὶ νὰ μὴν ἀντιπρόσωπεύουν μόνο τὰ συμφέροντα τῶν καθηγητῶν.

Ἡ Συνδιασκεψὴ τῶν Δυτικογερμανῶν Πρυτάνεων τάχθηκε ὑπὲρ τῆς ἀκόλουθης ρύθμισης:

1. Στὰ συλλογικὰ ὅργανα, πρέπει νὰ ἔχουν διαιώμα ψήφου σ' ὅλα τὰ θέματα οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν δύμάδων τῶν μελῶν τοῦ πανεπιστημίου συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν φοιτητῶν.
2. Καμιὰ δύμάδα, ἐπομένως οὔτε ἡ δύμάδα τῶν καθηγητῶν δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχει τὴν πλειοψηφία τῶν ἑδρῶν.
3. "Οσο γιὰ τὴν ἐκλογὴ πανεπιστημιακῶν δασκάλων καὶ τὶς ἀποφάσεις γιὰ σχέδια ἐρευνῶν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ίδιαίτερη ρύθμιση, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ θὰ ἀποκλείῃ τὴ λήψη ἀποφάσεων ἐναντίον τῆς πλειοψηφίας τῶν εἰδικῶν τοῦ κλάδου, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ ἐπιτρέπει τὴ συμμετοχὴ ὅλων τῶν μελῶν στὶς ἀποφάσεις. Συγκεκριμένα αὐτὸ σημαίνει: Πρῶτα πρέπει νὰ ἔχει ψηφίσει ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ ὀργάνου, ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως. 'Αμέσως

κατόπιν μετρούνται οι ψήφοι τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν βοηθῶν καὶ ὅταν καὶ ἐδός ὑπάρχει πλειοψηφία, ἡ ἀπόφαση εἶναι ἔγκωρη.

Αὕτη ἡ ὁρθμιση ἐνικεῖ βέβαια πολύπλοκη. Ἀναγκάζει ὅμως τὰ μέλη τοῦ ὄργάνου νὰ κάνουν ἀμοιβαῖες ὑποχωρήσεις. Ηεριέχεται δὲ στοὺς νόμους περὶ Α.Ε.Ι. μερικῶν ὄμοσπόνδων κρατῶν.

Τώρα σχετικὰ μὲ τὶς σκέψεις, ποὺ ὄδηγησαν στὶς προτάσεις τῆς Συνδια-
σκέψεως τῶν Δυτικογερμανῶν Πρωτάνεων.

Τὰ ἀποφασιστικὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ νὰ ἐπιτρεπται στοὺς φοιτητὲς
νὰ συναποφαστίζουν σ' ὅλα τὰ θέματα, ἥταν τὰ ἐπακόλουθα:

1. "Οἱες οἱ ἀποφάσεις τῶν ὄργάνων τῆς ἀκαδημαϊκῆς αὐτοδιοίκησης ἀφοροῦν
καὶ τοὺς φοιτητές. Σὲ μερικὲς ὑποθέσεις, κυρίως στὴ διαμέρισμαση τῶν σπου-
δῶν, οἱ φοιτητὲς θίγονται ἐντονότερα ἀπ' ὅτι ἀλλα μέλη τῆς ἀνώτατης σχολῆς
2. Λόγῳ τῆς καταστάσεώς τους καὶ τῶν ἐνδιαφερόντων τους εἶναι ίκανοι νὰ
συμβάλλουν μὲ παρατηρήσεις καὶ σταθμίσεις σὲ μιὰ πιὸ πρόσφορη ἀπό-
φαση.
3. 'Εξ ἀλλου οἱ φοιτητὲς εἶναι πιὸ ἀμερόληπτοι σὲ δρισμένα θέματα ἀπὸ τοὺς
καθηγητὲς, ποὺ εἶναι ἐπιρρεασμένοι λόγῳ ἐνδιαφερόντων ἢ μακρόχρονης
προσήλωσης σ' ὄρισμένες ἀντιλήψεις, καὶ μποροῦν ἐπομένως νὰ δώσουν
ἀθήσεις σὲ μιὰ κριτικὴ ἀναθεώρηση.

Εἶναι προφανές, ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ἔχουν διάφορη βαρύτητα
στὰ διάφορα θέματα, γιὰ τὰ ὅποια ἀποφαστίζουν τὰ πανεπιστημιακὰ ὄργανα.
Ἐτοι τὸ ἐπιχείρημα τῆς «ἀναφορᾶς» (1) ἔχει μεγαλύτερη βαρύτητα στὰ θέ-
ματα σπουδῶν ἀπ' ὅτι στὰ θέματα ἔρευνας. Τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀμεροληψίας
ἔχει ίδιαίτερη σημασία, ἐπειδὴ κυρίως οἱ φοιτητὲς ἔδωσαν τὴν πρώτη ἀθηση
γιὰ σκέψεις σχετικὰ μὲ τὴ λειτουργία τῶν πανεπιστημίων καὶ τῆς ἐπιστήμης,
σὲ συνάρτηση μὲ τὴ κοινωνία.

Πάνω σ' αὐτὸ δυὸ παραδείγματα: Μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ἡ μελέτη
τῆς νομικῆς ἐπιστήμης περιοριζόταν κυρίως στὴ τέχνη τῆς ἑρμηνείας τῶν νόμων
καὶ παραβλεπόταν ἡ κοινωνικὴ πραγματικότητα, ἀπὸ τὴν ὅποια ἔξαρτᾶται τὸ
δίκαιο καὶ στὴν ὅποια ἐπενεργεῖ. Στὶς φυσικὲς ἐπιστῆμες ἥταν διαδεδομένη ἡ
ἀντίληψη (ἀκόμη καὶ σήμερα δὲν ἔχει τελείως ἔξαλειφθεῖ), ὅτι τὸ ἀποκλειστικὸ
ἔργο τοῦ ἐπιστήμονος εἶναι νὰ ἐπεξεργάζεται θεωρίες καὶ νὰ ἀναπτύσσει τεχνι-
κές μεθόδους, τὸ πῶς αὐτὲς κατόπιν ἀξιοποιοῦνται, πρὸς ὄφελος ἢ πρὸς βλάβη
τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν εὐθύνη του. Βέβαια δὲν ἥταν μόνο
οἱ φοιτητές, ποὺ κατάφεραν ρήγματα σὲ μιὰ τέτοια στενόμυαλη ἀντίληψη τῆς
ἐπιστήμης — ἔχουν ὅμως συμβάλλει σημαντικὰ στὸ ὅτι σήμερα συζητοῦνται
τὰ προβλήματα τῆς εὐθύνης τοῦ ἐπιστήμονα ἐνώπιον τῆς κοινωνίας.

Σὲ συνάρτηση μ' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ καὶ ἡ ἔρευνα κατ' ἐντολὴ
τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας, ἡ ὅποια διεξάγεται σὲ πολυάριθμα πανεπιστημιακὰ
ἰνστιτούτα. Στὸ παρελθόν οἱ καθηγητὲς δὲν θεωροῦσαν καθόλου προβληματικὴ

αὐτὴ τὴν κατ' ἐντολὴν ἔρευνα, θεωροῦσσαν πλεονέκτημα γιὰ τὴν ἐπιστήμη, τὸ δὲ τοὺς παρέχονταν τὰ χρηματικὰ μέσα γιὰ σχέδια ἔρευνῶν ἀπὸ τὴ βιομηχανία. Στὴν κατ' ἐντολὴν ἔρευνα προσδιορίζει ὅμως συγχρόνως ὁ ἐντολέας, τὶ θὰ ἔρευνηθεῖ καὶ πῶς θὰ ἀξιοποιηθοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας. Πρῶτοι οἱ φοιτητές ἐπεσήμαναν, δὲ τὰ συμφέροντα τῆς ιδιωτικῆς βιομηχανίας μὲ κακένα τρόπο δὲν ταυτίζονται πάντα μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τὰ ὅποια πρέπει νὰ δηγρετεῖ ἡ ἐπιστήμη. Δυστυχῶς πρέπει νὰ διαπιστωθῇ, δὲ τὸ κίτημα νὰ ὑπαγῇ ἡ κατ' ἐντολὴν ἔδευνα στὸν ἔλεγχο τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν, δὲν ἔχει ἀκπληγωθεῖ.

"Οσον ἀριστᾶ τὶς σκέψεις, ποὺ ὑποστηρίχτηκαν γιὰ περιορισμὸ τῶν φοιτητῶν στὶς ἀποφάσεις, ίσγύει τὸ δὲ ὅτι ἔχουν αὐτὲς στὰ διάφορα θέματα καὶ ἀντίστοιχη βαρύτητα.

'Εναντίον τῆς φοιτητικῆς συμμετοχῆς στὶς ἀποφάσεις ἀντιτάχθηκε γενικά, δὲ τοὺς φοιτητές στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων εἰδικῶν γνώσεων. Βρίσκονται στὸ πανεπιστήμιο, ἐπειδὴ πρέπει νὰ μάθουν τὴν ἐπιστήμη καὶ γι' αὐτὸν δὲ μποροῦν νὰ συναποφασίζουν στὰ ζητήματα τῆς ἐπιστήμης. Συγχρόνως δὲ τοὺς φορομοίωση, δὲ τὸ δὲν εἶναι σωστὸν νὰ συμμετέχουν οἱ μαθητευόμενοι τεχνίτες στὶς ἀποφάσεις τῶν μαστόρων.

Αὐτὸν τὸ ἐπιγείρομα δὲν εὑσταθεῖ (ἐκτὸς τοῦ δὲ τὸ δὲν εἶναι αὐτονόητο, δὲ τοὺς φορομοίωσην πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἀντικείμενο τῶν ἀποφάσεων). 'Η αὐτοδιοίκηση τοῦ πανεπιτημίου δὲν εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν ἐπιστήμη. Θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ ακανθίς γιὰ τοὺς ακαθηγητὲς τῆς ψυχολογίας ἢ τῆς χημείας, δὲ τοὺς φορομοίωσην πρέπει νὰ εἶναι τόσο λίγο αὐθεντίκης τοῦ πανεπιτημίου (Ακόμα καὶ αὐτὸν εἶναι ὑπὸ ὄρους μόνο σωστό, ἀφοῦ κάθες ἐπιστήμονας πρέπει νὰ εἶναι ἔνας μόνιμος μαθητευόμενος). 'Αλλὰ δὲ τοὺς φορομοίωσην πρέπει νὰ εἶναι τόσο λίγο αὐθεντίκης τοῦ πανεπιτημίου τοῦ πανεπιστημού.

'Οπωσδήποτε εἶναι σωστό, δὲ τοὺς φορομοίωσην πρέπει νὰ εἶναι μέρος τῶν ἀποφάσεων τῆς αὐτοδιοίκησης παιζούντων ρόλο οἱ περιπτάσεις, τῶν ὅποιων ἢ στάθμιση ἐξαρτᾶται ἀπὸ εἰδικές ἐπιστημονικές γνώσεις. Γιὰ τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς ακαθηγητοῦ πρέπει νὰ ἔξετασθεῖ ἢ ἐπιστημονικὴ ποιότητα τῶν συγγραμμάτων τού· γιὰ τὴν ἀπόφαση, κατὰ πόσο γιὰ ἔνα ἐπιστημονικὸ σκοπὸ βασικῆς ἔρευνας στὶς φυσικὲς ἐπιστήμες θὰ πρέπει νὰ διατεθοῦν τὰ ἀναγκαῖα μέσα ἢ ὅχι, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ κατανόηση τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ.

'Αντίθετα ὑπάρχουν θέματα αὐτοδιοίκησης, γιὰ τὰ ὅποια ἢ γνώση τῆς ἐπιστήμης εἶναι χωρὶς σημασία, ὅπως π.χ. τὰ κοινωνικὰ θέματα. 'Αλλὰ καὶ στὴν ἐκλογὴν ακαθηγητῶν καὶ σὲ θέματα προγραμματισμοῦ ἔρευνας ὑπάρχουν σπουδαῖοι παράγοντες, γιὰ τὴ στάθμηση τῶν ὅποιων οἱ ακαθηγητὲς δὲν εἶναι ἀνώτεροι τῶν φοιτητῶν. Γιὰ τὴν ἐκλογὴν ἔχει ιδιαίτερη σημασία καὶ ἡ διδακτικὴ ἰκανότητα, καθὼς καὶ ἡ ἰκανότητα γιὰ ἐπιστημονικὴ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς

φοιτητές. Στήν απόφαση για τὴν ἐπιλογὴν ἑνὸς σχεδίου ἔρευνας, που ἔχει συναγωνισμό, πρέπει νὰ ἔξετασθεῖ μὲ ποιὸ τρόπο μποροῦν τὰ ἀποτελέσματά του νὰ ἐπιδράσουν στοὺς ὄρους διαβιώσεως μέσ' τὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Τὸ γεγονός, ὅτι οἱ φοιτητὲς στὴν ἐπιστῆμη δὲν ἔχουν προχωρήσει ὅσο οἱ καθηγητές, δὲν μπορεῖ νὰ δικαιοιογήσῃ τὸν ἀποκλεισμό τους ἀπὸ ἀποφάσεις μεμονωμένων θεμάτων. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ δῷγγήσει μόνο στὸ νὰ ὑπάρχουν ἀποκλίνουσεις στὰ διαφορετικὰ θέματα.

Ἐναντίον τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν στὶς ἀποφάσεις γιὰ τὴν ἐκλογὴν καθηγητῶν προβάλλεται τὸ ἐπιγείρημα, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν φοιτητῶν — ποὺ κατὰ κανόνα εἰναι πολιτικὰ στρατευμένοι — ἀποφασίζουν τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑποψήφιου βάσει τῶν πολιτικῶν τους θέσεων. Πράγματι δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ κανεὶς τὸν κίνδυνο ποὺ ἔνέχει σὲ ὁρισμένους κλάδους ἢ διὰ πολιτικῶν κριτηρίων βασιζομένη ἐκλογὴ. Ὁ κίνδυνος ὅμως αὐτὸς δὲν ὑπάρχει μόνο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν καθηγητῶν — ὅπως ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ὑπουργῶν παιδείας. Στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Γερμανία, ὡς γνωστόν, ἡ ἐκλογὴ τῶν καθηγητῶν δὲν ἔγκειται μόνον στὰ πανεπιστήμια. Ἀντιθέτως τὰ πανεπιστήμια ὑποχρεώνονται νὰ ὑποβάλλουν στὸ ὑπουργεῖο παιδείας καταλόγους ποὺ περιέχουν τὰ ὄνοματα τριῶν ὑποψήφιων. Ὁ ὑπουργὸς παιδείας ἔχει μετὰ τὸ δικαίωμα νὰ δικλέξει ἔνα ἀπὸ τοὺς προταθέντες. Ὁ κίνδυνος ὅτι διπλακατεῖται τὸν ὑποψήφιον ποὺ συντάσσουν τὰ πανεπιστήμια γίνεται μὲ πολιτικὰ κριτήρια δὲν μειώνεται μὲ τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν φοιτητῶν ἀπὸ τὴν διαδικασία ἐκλογῆς καθηγητῶν. Πολὺ ἀποτελεσματικώτερα ἀντιμετωπίζεται αὐτὸς ὁ κίνδυνος, ὅταν πιέσει κανεὶς σὲ συνεργασία τὶς διάφορες πανεπιστημιακὲς ὅμιδες, ὅπως πρότεινε ἡ συνδιάσκεψη τῶν δυτικογερμανῶν πρυτάνεων.

Οἱ σκέψεις τὶς ὅποιες σᾶς διετύπωσα γιὰ τὴ φοιτητικὴ συμμετοχὴ στὶς ἀποφάσεις, ἐπικράτησαν βαθμαίᾳ καὶ στὴν συνδιάσκεψη τῶν δυτικογερμανῶν πρυτάνεων μετὰ ἀπὸ πολλὲς συζητήσεις. Οἱ συγκεκριμένες προτάσεις γιὰ μία ρύθμιση δηλ.:

- ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν μὲ δικαίωμα ψήφου σ' ὅλες τὶς ἀποφάσεις
- ὑπὲρ τῆς κατανομῆς τῶν ἑδρῶν στὶς πανεπιστημιακὲς ὅμιδες κατὰ τρόπο ὥστε καμμιὰ διμάδα νὰ μὴν ἔει τὴν πλειοψηφία
- ὑπὲρ μιᾶς εἰδικῆς ρύθμισης γιὰ θέματα ἐκλογῆς καθηγητῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἔρευνῶν,
αὐτές οἱ προτάσεις ἐπαναλαμβάνω, ἥταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεξεργασίας τῆς συνδιασκέψεως τὴν δυτικοερμανῶν πρυτάνεων ἀπὸ τὸ 1971 ἕως τὸ 1972. Αὐτές ἀντιστοιχοῦσκαν τότε κατὰ μεγάλο μέρος μὲ τὶς προθέσεις τοῦ Σοσιαλ-δημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας καὶ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὸ νόμο - πλαίσιο περὶ ἀνωτάτης παιδείας - τὸ νόμο, ποὺ ὅπως ἤδη ἔχω ἀναφέρει δὲν ἔχει ψηφιστεῖ μέχρι τώρα.

(συνέχεια στὴ σελ. 34)

Ο Δ. ΓΛΗΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

Έπικαιρο σήμερα ξανά στον πολιτικό χώρο το 1926!

Άναδημοσιεύω στή «γωνιά» όποια σπουδαστικό περιοδικό ένα όρθρο πολὺ δημοσίευσε πρὶν από πενήντα χρόνια, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1926, δ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ στὸ περιοδικό «Ἀναγέννηση», τοῦ ὁποίου ήταν καὶ διευθυντής.

Τὸ όρθρο παρουσιάζει ἐνδιαφέρον δχι μόνο γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν θέσεών του γιὰ τὴν Παιδεία, ἀλλὰ καὶ γιατί, κάνοντας μιὰ σύγκριση μὲ τὴν κατάσταση τῆς Παιδείας μας τὸ 1976, δ ἀναγνώστης βλέπει πώς πολὺ λίγα πράγματα ἀλλαξάν μέσα σὲ πενήντα δλόκηρα χρόνια.

Τὸ όρθρο ἔχει γιὰ τίτλο «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ — Τὸ ἐκπαιδευτικό μας πρόγραμμα».

Α' ΟΙ ΑΡΧΕΣ

1. Ἡ Ἑλληνικὴ Η αἰδεία πρέπει νὰ καλλιεργεῖ καὶ νὰ ἔξυψωνει τὴν ζωὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ δλοκιλήρου, δίνοντάς του τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποιεῖ δλόενα σκοπιμώτερα καὶ γενικώτερα τὶς ψλικές, πνευματικές καὶ ηθικές δυνάμεις του γιὰ νὰ ζεῖ ἐλεύθερος καὶ πολιτισμένος, δημιουργικὸς συντελεστής μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους πολιτισμένους λαούς στὴν καθολικὴ πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας.

2. Ἀμεσος σκοπὸς τῆς παιδείας εἶναι νὰ μορφώσῃ τὸ δημιουργικὰ ἐργαζόμενο μέλος τῆς κοινωνίας, τὴν ἡθική, αὐθίπαρχη καὶ συνάμα κοινωνικὴ προσωπικότητα καὶ τὴ δημιουργικὰ ἐρ-

γαζό μενη, ἡ θικὴ δλότητα. Γι' αὐτὸ δλο τὸ μορφωτικὸ ἐργο πρέπει νὰ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν ίδεα τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας καὶ τὰ προγράμματα καὶ ἡ μέθοδος δλων τῶν σχολείων νὰ ἐμπνέωνται ἀπ' αὐτήν.

3. Ἀνώτατο ἰδανικὸ τῆς παιδείας δ καθολικὸς ἀνθρωπιστικός, εἰρηνιστική, στηριγμένη, στὴν ἀγάπη καὶ στὴν ἀμιλλα καὶ δχι στὸ μῆσος, νὰ προάγῃ τὸν ἔλληνικὸ λαὸ στὴ συνεργασία μὲ τοὺς ἄλλους λαούς καὶ στὴν καθολικὴ ἀληηλεγγύη τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων.

4. Ἡ παιδεία πρέπει νὰ εἶναι δημοκρατική, δηλαδὴ α) δλοι οἱ ἔλληνες, ἄντρες καὶ γυναῖκες, πρέπει νὰ μορφώνονται,

γιατί νὰ δίνουν συνειδήτοι καὶ ἄξιοι πολίτες μιᾶς ἑξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἔλευθερης καὶ δίκαιης καὶ ισόνομης Δημοκρατίας. β) "Ολοι οἱ Ἐλληνες, ἀντρες καὶ γυναικες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ θέση τους πρέπει νὰ ἔχουν τὰ μέσα νὰ μορφωθοῦν ἀνάλογα μὲ τὴν ἐσωτερικὴ τους δυναμικότητα ἔτσι, ποὺ δικαιόνεις νὰ τείνῃ στὴν τέλεια ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς του καὶ τὸ σύνολο νὰ ὑψώνεται ἀπὸ τὴν ἀρμονικὴ συνεργασία ὅλων τῶν ἵκανοτήτων πρὸς τὸν ἴδαινο δικαίωμα νὰ δημιουργηθεῖ ὁλοένα ἀνώτερος πολιτισμὸς καὶ γ) ἡ παιδεία ἀπὸ ταξικῆ, ποὺ εἶναι σήμερα, ὑπηρετῶντας τὸ συμφέρον τῆς διληγαργίας, πρέπει νὰ γίνη κοινωνικὴ καὶ ἀληθινὰ ἔθνική, δηλαδὴ ὑπηρετικὴ ὅλου τοῦ ζήνους.

5. Ἡ παιδεία πρέπει νὰ στηρίζεται στὰ πραγματικά, ζωντανὰ καὶ νόμιμα στοιχεῖα, ποὺ ἔχει καὶ τὸ παιδί μέσα του καὶ ὅλος διγύρω του πολιτισμός.

"Αρρενίδης μοτικὴ γλῶσσα, ποὺ εἶναι τὸ ἀληθινὸν ἐκφραστικὸ δργανο τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἐλληνόπουλου, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ζωντανὰ καὶ ἐξελίξιμα στοιχεῖα πολιτισμοῦ, ποὺ δημιουργησεν διέληπτος λαὸς στὴν ίστορική του σταδιοδρομία, πρέπει νὰ εἶναι ἡ βάση καὶ ἡ ἀφετηρία γιὰ τὴν μόρφωση τῶν Ἑλλήνων.

6. Ἔπειδὴ ἡ ζωὴ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὁ πολιτισμός του εἶναι ἀναπόστεια ἐνωμένα μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὸν

πολιτισμὸ τῶν ἄλλων πολιτισμένων λαῶν, ἡ ἐλληνικὴ παιδεία πρέπει νὰ κάμη τὸν "Ἐλληνα ἵκανὸν ἀπὸ πλουτίζεται μὲ κάθε ἀληθινὴ κατάγηση τῆς σύγχρονης ἀνθρωπότητας, νὰ κάμη συγχρονισμένο, μάζα φιλία των φιλίας μιμητικό.

7. Ἡ παιδεία πρέπει νὰ σέβεται τὴν ἀτομικότητα τοῦ παιδιοῦ. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ μελετᾶ τὸ παιδί, νὰ τὸ προσέχῃ καὶ νὰ τὸ χειραγωγεῖ, χωρὶς βιασμὸ καὶ στρέβλωση, σύμφωνα μὲ τὴν ψυχοσύστασή του, τὰ ἐνδιαφέροντά του καὶ τὴ δυναμικότητά του.

B' AITHMATA

"Οδηγημένοι ἀπὸ αὐτές τις γενικὲς ἀρχές ζητοῦμε:

1. Νὰ γίνη νέα διόρθωση τῆς Ελληνικῆς παιδείας. "Ολα τὰ παιδιά ἀγόρια καὶ κορίτσια, πρέπει νὰ μορφώνονται ὑπὸ χρεωτικὰ ὡς τὰ 18 τουλάχιστον χρόνια τῆς ζωῆς των στὸ κοινὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ στὰ μετέπειτα γενικὰ ἢ τὰ εἰδικὰ ἐπαγγελματικὰ ἢ συμπληρωματικὰ σχολεῖα, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δργανωθοῦν ἀμέσως ἀπὸ τὸ κράτος. Ἡ δργάνωση τῶν σχολείων πρέπει νὰ βασίζεται στὴν ψυχικὴ ἐξέλιξη τῶν παιδιών, στὶς διάφορες ψυχοσυστάσεις καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά των, καθὼς καὶ στὶς ἀνάγκες τῶν ἐπαγγελμάτων. Ἡ ἐπιλογὴ τῶν ίκανῶν καὶ τῶν εἰδικὰ προικισμένων παιδιών πρέπει νὰ γί-

νη τὸ μόνο κριτήριο γιὰ τὴν κατάταξή τους στὰ διάφορα εἰδη τῶν σχολείων. Τὸ κράτος πρέπει νὰ παρέχῃ ὅλα τὰ μέσα στοὺς ἵκανούς νὰ σπουδάσουν.

2. Νὰ δημιουργηθεῖ ἐνότητα καὶ παράδοση στὴν πρόνοια τῆς Πολιτείας γιὰ τὴν παιδεία. Ἡ σημερινὴ διάσπαση τοῦ παιδευτικοῦ ἔργου, ποὺ διενεργεῖται ἀπὸ πολλὰ Ὑπουργεῖα χωρὶς καμιὰ συνενόηση ἀναμεταξύ τους καὶ καμιὰ ἔνιατια γραμμή, πρέπει νὰ λείψη.

3. Νὰ γίνη γένεα διοικητικὴ ὡργάνωση τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Ἡ διακυβέρνηση τῶν σχολείων μὲ τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοίκησης καὶ τῆς ἀποκέντρωσης πρέπει νὰ θέτει ὀλοένα περισσότερο τὰ σχολικὰ ζητήματα στὸ κέντρο τοῦ λαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ νὰ τονώσῃ τὸ συναίσθημα τῆς εὐθύνης γιὰ τὸ μέλλον τῶν παιδῶν καὶ τοῦ ἔθνους καὶ στοὺς πολίτες καὶ στοὺς ἐργάτες τῆς παιδείας.

4. Νὰ γίνουν νέα σχολικὰ πρόγραμματα. "Οὐρμόνο ἀντίστοιχα πρὸς τοὺς σκοποὺς τῶν σχολείων, μὰ καὶ μὲ περιεχόμενο σύμφωνο πρὸς τὶς γενικὲς ἀρχές, ποὺ ὠρίσαμε παραπάνω, δηλαδὴ τὶς ἀξίες τοῦ σύγχρονου καὶ γενικὰ τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, μὲ τάση πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴ κατανόηση καὶ κυριάρχηση τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ κόσμου, μὲ τὰ ζωντανὰ ἀληθινὰ καὶ γόνιμα στοιχεῖα τῆς νεοελληνικῆς πραγματικότητος,

μὲ γλωσσικὸ δργανο γιὰ ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς παιδείας τὴν δημοτικὴ γλῶσσα, μὲ πολυμέρεια ἀντίστοιχη πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν παιδιῶν καὶ τῶν καταμερισμὸ τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, μὲ ἀνάπτυξη ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ἀγωγῆς καὶ μὲ δργάνωση πλούσιας σχολικῆς οἰκίας.

5. Νὰ ἀλλάξῃ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας καὶ γενικὰ τῆς ἀγωγῆς. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς δὲν εἶναι ἡ γνώση, ἀλλὰ ἡ δράση, ὅχι ἡ λέξη οὔτε ἡ ἀπλὴ ἐποπτεία τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἡ κίνηση τοῦ παιδιοῦ μέσα στὰ πράγματα, ἡ ἐνεργητικὴ κατάχτηση τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν μέσων τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ παιδί. Κέντρο τῆς σχολικῆς ἐργασίας τὸ παιδί, καὶ δάσκαλος, βοηθός τοῦ παιδιοῦ στὸ δρόμο του. Ἡ σχολικὴ κοινωνία της πραγματικὴ κοινωνικὴ ζωή.

6. Νὰ δοθῇ ἡ πρέπει σαστηματικὴ στὸν υπουργό τατού ἐργάτη τῆς Παιδείας στὸ δάσκαλο. "Οχι μόνο ἡ μύρφωσή του γιὰ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς Παιδείας πρέπει νὰ εἶναι βαθιά, πλούσια, καὶ ἐπιστημονική, μὰ καὶ ἡ θέση του μὲσα στὸν κύκλο τῶν λειτουργιῶν τῆς πολιτείας ἀντάξια μὲ τὸ προσφερόμενο ὑψηλότατο ἐργό, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ καμιὰ κατ' ἀρχὴν διάκριση ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες τῆς κατώτερης καὶ τῆς ἀνώτερης παιδείας.

7. Νὰ δργανωθῇ ἡ μόρφωση τῶν δασκαλῶν μὲ βάση ἐπιστημονικὸ

τούς καταρτισμό. Νὰ λάβη ἄμεση πρόνοια τὸ Κράτος γιὰ νὰ πυκνώσῃ τὰ ἀφαιότατα ἐπιστημονικὰ στελέχη τῆς ἀνώτερης παιδείας καὶ νὰ ἐνισχύσῃ μὲ κάθε μέσο τὴν καθυστερημένη ἀκαδημαϊκὴ μόρφωση τῶν δασκάλων. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ γίνουν ἀμέσως ἐπαρκεῖς ἐπιστημονικὲς ἀποστολὲς στὰ Εὑρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια.

8. Νὰ δοθοῦν στὴν παδεία δλα τὰ παρακάτη ταῦλικὰ μέσα γιὰ τὴν προκοπὴ της. 'Η κρατικὴ πρόνοια συνδυασμένη μὲ τὴ φροντίδα τοῦ κάθη πολίτη γιὰ τὸ σχολεῖο πρέπει νὰ προκισθῇ τὴν παιδεία μὲ τὰ κατέλληλα σχολικὰ κτίρια, αὐλές, γυμναστήρια, κήπους, δρυγανα διδασκαλίας, ἔπιπλα, σκεύη, βιβλιοθήκες γιὰ τοὺς δασκάλους καὶ τὰ παιδιά, μαθητικὰ ἀναγνωστήρια, συσσίτια, ὑποτροφίες, παροχὴ βιβλίων καὶ γραφικῆς βληγῆς δωρεάν στὰ φτωχὰ παι-

διὰ καὶ κάθε ἄλλο συντελεστικὸ γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ παιδευτικοῦ ἔργου.

9. Νὰ λάβῃ πρόνοια τὸ Κράτος γιὰ τὰ ἀπαραίτητα περισχολικὰ ἰδρύματα, νηπιοτροφεῖα, παιδοκομεῖα, ἔξοχικὰ σχολεῖα, παιδικὲς ἔξοχές, παιδικὰ σανατόρια, τάξεις γιὰ καθυστερημένα παιδιά, σχολικὰ λουτρὰ κλπ.

10. Νὰ ὀργανωθῇ ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ τὴν κοινωνία λαϊκὴ μετεκπαίδευση σὲ πλατύτατο κύκλῳ ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν ἀναλφαβήτων σὲ νυχτερινὰ καὶ Κυριακὰ σχολεῖα καὶ στὸ στρατῶνα, ὡς τὴν ἔδρυση πανεπιστημίων, γιὰ νὰ ὑψωθῇ τὸ μωροφοτικὸ ἐπίπεδο διλόχληρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ βρίσκεται τώρα τόσο χαμηλά.

Μέντζ

(συνέγεια ἀπὸ τὴ σελ. 30)

Στὰ χρόνια ποὺ πέρασκαν ἀπὸ τότε, παρουσιάστηκε μιὰ νέα ἐξέλιξη. Τὰ σχέδια γιὰ τὴν μεταρρύθμιση τῶν πανεπιστημίων καὶ γενικὰ τῆς παιδείας περιορίστηκαν σημαντικά, καὶ μὲ ἀντίκτυπο στὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν στὴ λήψη ἀποφάσεων. "Οπως στὴν πολιτικὴ τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Γερμανίας παρουσιάστηκαν ἴσχυρὲς συντηρητικὲς τάσεις, τὸ ἕδιο συνέβει καὶ στὰ θέματα τῆς ἀνωτάτης Ἐπαίδευσης.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀναφέρει κανεὶς ὅλα τὰ αἴτια ποὺ ὀδήγησαν στὴν ἴσχυροποίηση τῶν συντηρητικῶν τάσεων — γιατὶ αὐτὸ θὰ προῦπόθεται μιὰ ἀνάλυση τῆς ὅλης πολιτικῆς ἀνάπτυξης στὴν ὁμοσπονδιακὴ Γερμανία, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια. "Οχι μόνο στὰ πανεπιστημία καὶ γενικῶς στὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, ὀλλὰ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς παρουσιάζεται ἡ τάση γιὰ διατήρηση τοῦ κατεστημένου, παρὰ γιὰ κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις. Γι' αὐτὸ θὰ περιοριστῶ στὸ νὰ σᾶς σκιαγραφήσω τὶς διάφορες ἀπόψεις ποὺ ἔχουν ὑποστηριχθεῖ σχετικὰ μὲ τὴν τροποποίηση τῆς λειτουργίας τῶν A.E.I. καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν συζητήσεων καὶ διαφωνιῶν.

(στὸ ἐπόμενο τὸ τέλος)